

2565 VORRÖNY
2006 SIERPIEŃ

POLONIA WĘGIERSKA

M I E S I Ę C Z N I K

A MAGYARORSZÁGI LENGYELEK HAVILAPJA

2006/128

SIERPIEŃ
AUGUSZTUS

ODPUST W DERENKU

ZAWSZE WIERNI
OJCZYŹNIE

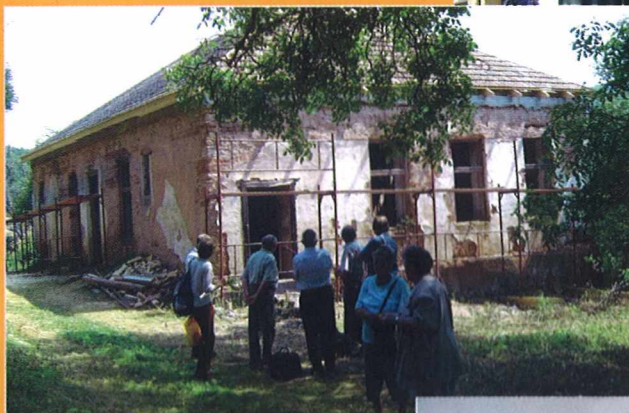
TAJEMNICA
KAPITANA KUBY

DOWODY PRZYJAŹNI

ŚWIĘTO PŁONÓW

23 LIPCA COROCZNY ODPUST W DERENKU

Polonia Węgierska

A MAGYARORSZÁGI LENGYELEK HAVILAPJA

GŁOS POLONII negyedévi mellékletével

Az Országos Lengyel

Kisebbségi Önkormányzat lapja

Pismo Ogólnokrajowego

Samorządu Mniejszości Polskiej

Felelős kiadó / Odpowiedzialny wydawca:
dr inż. KONRAD SUTARSKI

Főszerkesztő / Redaktor naczelna:

IGA SIKORA-ZEISKY

Magyar szerkesztő / Redaktor węgierski:

DAVID CSABA

Grafikai szerkesztő / Redaktor graficzny:

DUKAY BARNA

Szerkesztőség / Redakcja:

1102 Budapest, Állomás u. 10.

Telefon: 261-3479

E-mail: polweg@orlen.axelero.net

Ritter Nyomda, Budapest

HU ISSN: 1417-5924

Megjelenik minden hónapban a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért Közalapítvány valamint a Nemzeti Kulturális Alap pénzügyi támogatásának köszönhetően.

Ukazuje się w każdym miesiącu dzięki pomocy finansowej Fundacji Publicznej na rzecz Mniejszości Narodowych i Etnicznych na Węgrzech oraz Węgierskiego Funduszu Kultury Narodowej.

WAŻNE ADRESY

Ogólnokrajowy Samorząd
Mniejszości Polskiej na Węgrzech

1102 Budapest, Állomás u. 10

Tel./Fax: 261-1798

Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii

1102 Budapest, Állomás u. 10.

Tel./Fax: 260-8023

Ogólnokrajowa Szkoła Polska na Węgrzech

1102 Budapest, Állomás u. 10.

Tel./Fax: 261-2748

Stoletczy Samorząd Mniejszości
Polskiej na Węgrzech

1054 Budapest, Akadémia u. 1-3

Tel./Fax: 302-5116

Polskie Stowarzyszenie Kulturalne
im. J. Bema na Węgrzech

1051 Budapest, Nádor u. 34. II. p.

Tel. 311-0216, Tel./Fax: 312-8204

Stowarzyszenie Polskich Katolików
na Węgrzech pw. św. Wojciecha

1103 Budapest, Óhegy u. 11.

Tel./Fax: 262-6908

Polska Parafia Personalna na Węgrzech

1103 Budapest, Óhegy u. 11.

Tel./Fax: 431-8414

Ambasada Polska w Budapeszcie

1068 Budapest, Városligeti fasor 16.

Tel.: 413-8200

Instytut Polski w Budapeszcie

1065 Budapest, Nagymező u. 15.

Tel. 311-5856, Fax: 331-0341

Polsko-węgierskie świętowanie

Dobiegają końca wakacje. Kończą się urlopy, wyjazdy, odpoczynek, bez troska. Cały rok czekamy na te magicznie brzmiące słowa: wakacje, urlop. Planujemy, marzymy, wytyczamy trasy podróży. Czy choć część naszych planów udało się zrealizować?

Przed nami już wrzesień. Miesiąc bardzo wymowny dla nas Polaków mieszkających na ziemi węgierskiej. To miesiąc pamięci. Ziemia węgierska, tak jak przyjmuje nas teraz, przyjmowała tysiące polskich uchodźców cywilnych i wojskowych po niemiecko-sowieckiej napaści na Polskę w 1939 roku. Tradycyjnie już, od lat, spotykamy się 1 września przy grobie dr. Józsefa Antalla seniora i płk. Zoltana Baló, wyrażając wdzięczność i podziękowanie wszystkim Węgrom, którzy w czasie II wojny światowej nieśli pomoc naszym Rodakom.

Mijający sierpień niósł także wiele znamiennych dat. 3 sierpnia, 26 lat temu podpisano tak ważne dla naszej późniejszej historii porozumienie sierpniowe, które trzy lata temu wpisano na listę UNESCO „Pamięć świata”, na której znajdują się najważniejsze dokumenty historyczne.

W dniu 15 sierpnia gromadzimy się w Polskim Kościele, świętując Wniebowzięcie Matki Boskiej, w Polsce nazywane świętem Matki Boskiej Zielnej. Przynosimy do kościoła ziola, kwiaty, zboże, aby poświęcone mnożyły zbiory. Ten dzień jest jednocześnie rocznicą cudu nad Wisłą, bitwy która w 1920 roku powstrzymała nawałę bolszewicką. To wydarzenie było wielkim przełomem dla całej Europy. Determinacja polskich żołnierzy dokonała cudu, a my jesteśmy jego spadkobiercami. Dziś na szczęście nie musimy walczyć z karabinem w rękę, ale naszym życiem, naszą postawą powinniśmy służyć ojczyźnie i kształtować jej pozytywny wizerunek.

I jeszcze jedna bardzo ważna data: 20 sierpnia, największe węgierskie święto, dzień patrona Węgier, świętego Stefana, założyciela państwa węgierskiego. Tego dnia w uroczystościach w Bazylice św. Stefana w Budapeszcie biorą udział już tradycyjnie przedstawiciele naszej Polskiej Wspólnoty.

To piękna okazja do wspólnej modlitwy, do zadumy, do zaznaczenia naszej obecności na gościnnej węgierskiej ziemi.

Iga Zeisky

Lengyel-magyar ünnepek

Véget ér a vakáció. A szabadság, az utazás felhőtlen emlékké válik. Egész évben ezekre a pillanatokra várunk: szabadság, pihenés. Álmunkban útvonalakat tervezgetünk. Vajon sikerült-e legalább néhányat valóra váltani belőlük?

Beköszönt a szeptember. Számunkra, magyar földön élő lengyelek számára, fontos hónap ez. Az emlékezés hónapja. Úgy ahogy ma, úgy 1939-ben, a szovjet-német invázió után is Magyarország menedéket nyújtott sok honfitársunknak. Immár hagyományos módon aug. 1-én id. Antall József és Baló Zoltán tábornok sírjánál találkozunk, köszönetet nyilvánítva mindazon magyaroknak, akik segítettek társainkat a II. világháború idején.

Augusztus hónapja szintén sok emlékezetes dátummal szolgált. 26 évvel ezelőtt, aug. 3-án írták alá a számunkra oly fontos augusztusi megegyezést, melyet három évvel ezelőtt felvettek az UNESCO világörökség listájára.

Augusztus 15-én ünnepeljük Szűz Mária mennybemenetelét a lengyel templomban, amit Lengyelországban a Zöld Szűz Anya ünnepeként tartanak számon. A templomba virágot, búzát, fűszereket hoznak, hogy megszentelve bőséges termést hozzanak. Ugyanezen a napon történt a nevezetes visztulai csoda is, amikor a lengyel hadsereg megfékezte a bolsevista özönt. Ez az esemény egész Európa számára döntő fontosságú volt. A lengyel katonák bátorságának örökösei vagyunk. Ma szerencsére fegyveresen nem kell harchoz állnunk, bár életünkkel és jellemünkkel hazánk pozitív képén kell munkálkodnunk.

És még egy nagyon fontos évforduló, aug. 20, a magyarok legnagyobb ünnepe, Magyarország alapítójának és védőszentjének, István király ünnepe. Ezen a napon a budapesti Szt. István bazilikában hagyományos módon részt vesznek az ünnepségben lengyeliségünk képviselői is.

Ez nagyszerű alkalom arra, hogy együtt imádkozzunk, kicsendesedjünk, megmutassuk magunkat a vendéglátó magyar földön.

Ford. Zeisky Dávid

Búcsú Derenken – 2006. július 23.

A Magyarországon élő lengyelek történetének egyik emblemikus fontosságú helyszíne az egykori Torna- (1882-től Abaúj-Torna), 1950-től Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Derenk község. A hajdan 4-500 lakosú hegyi faluból mára csak a házaknak és a temető sírjainak jelzésszerű helyszíne és a romos iskola létezik, meg egy emlékápolna, amit a vissza-visszajáró egykori lakók építettek.

A falut 1943-ban bontották le, hogy a környék kiváló vadállományára alapozva Horthy Miklós kormányzó és vendégei számára itt egy zárt vadászterületet, medvéskertet hozzanak létre.

Derenkről 1735-ben Bél Mátyás, a „*Notitia Hungariae novae historico geographica...*” című országismerető munkájában azt írja „*Polonis noviter impopolata...*” (lengyel jövevényekkel újranépesült). – 1717-20 táján költöztek ide az Esterházyak szódvári uradalmának jobbágyaiként az akkori Szepes Vármegye területéről, a lengyel gorál népcsoporthoz tartozó paraszt családok. A török uralom, a Rákóczi szabadságharc és a pestis okozta elnéptelenedés után, a középkori magyar lakosság után ők lettek a küzdelmes megélhetést adó köves hegyoldalak új művelői. S közel 300 év utáni leszármazottaik őrzik a 18. század elején magukkal hozott nyelvet, egy mára egyedülállóvá lett, archaikus dél-Hungaryországi nyelvújítását. – Persze, leginkább az 1943-ban széttelepített derenkiek közül a még élő idősek. Az új környezetben – az egy tömbben nyelvi közösség felbomlása után – született gyerekeik egyre kevesebben. Az unokák generációjából meg már szinte senki sem.

A lebontott falu legmagasabb pontján, az iskola előtti dombon, még az elköltöztetés időszakában állították az egykori lakók, megsemmisült falujuk és templomuk emlékére azt a keresztet, amely mögé aztán 1993-ban emelték a kicsiny kápolnát. – A hajdani Derenk templomának búcsúnapja, szent Simon és Judás Tádé emlékeztérére, október 28-a volt. A nehezen megközelíthető pusztafaluba, persze a többnyire derekas őszi idővel érkező október végén már nem lenne könnyű eljutni, ezért a Magyarországon élő lengyelek erre az emlék-ünnepre a nyár közepén gyűlnek össze a kápolna előtt.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei lengyel kisebbségi önkormányzatok, a környék települési önkormányzatai (Emőd, Ládbesenyő, Szögliget), az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat, az egykori derenkiek és leszármazottaik s magyar barátaik 1996 óta szervezik, minden évben a derenki búcsút. A szertartást együtt végzik a helyi közösségek magyar lelkészei és a Budapesti lengyel templom lelkésze.

A sokszáz résztvevő számára ez mindig egy igazi ünnep. Az egykori derenkieket autóbuszok szállítják ide az utód-településekről. A falu alatti mezőn ilyenkor, a szokásokat őrizve, a sátrakban búcsúfiát kínálnak. Az érdeklődők megtalálhatják itt a Derenkről megjelent kiadványokat árusító kis standot is. A szertartás után pedig a rendezők ebéddel látják vendégül a résztvevőket. A sátrak közötti tisztásokon megjelennek a környező települések néptáncos csoportjai, s a falusi muzsikások. S évente egy napra magyar s lengyel énektől, zenétől hangos a táj. Aki e vidám nyári forgatagban a sátrakkal övezett réten sétál, gyönyörködhet a színes mezei virágokban, a cikázó s megmegpihenő lepkékben, a völgy fölé magasodó sűrű erdőségekben.

Az idei szertartást Trestyánszky József (plébános, Sarlós Boldogasszony Plébánia, Szögliget), Cakó István (címetes apát, Miskolc), Bize Norbert (plébános, Szádalmás - Jablonov nad Turňou, Szlovákia) és Leszek Kryza

(plébános, Segítő Szűz Máriáról nevezett Lengyel Perszonális Plébánia, Budapest) végezte. A mise kezdetén András István festőművész (Szalonna) a Derenk egykori iskoláját ábrázoló olajfestményét adta át dr. Sutarski Konrádnak (elnök, Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat, Budapest) a Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára számára.

A mise után, a résztvevők meglátogatták a falu temetőjét, és koszorút helyeztek el az ott felállított emlékkeresztnél.

A megemlékezéseken a szendrőládi nyugdíjas klub kórusa ad énekkari szolgálatot, s szép zenével teszi ünnepélyessé egy-egy Lengyelországból érkező együttes. Most a szepesgyörkei (Jurgow, Lengyelország) „Podhale” népzenei csoport muzsikált Bogusław Baran vezetésével.

A derenki romokat az Szögligetről nyíló bekötőúton lehet megközelíteni, amely jelzett turistaút. Járművel csak egy sávban járható. A táj az Aggteleki Nemzeti Parkhoz tartozik és a mohos sziklák, a sűrű erdővel váltakozó völgybeli tisztások és nedves rétek, a források és patakok az országjáró túrázóknak s a természetben örömeiket lelő barangolóknak igazán kedvére való kirándulást ígérnek.

A falu egyetlen megmaradt épületét, az egykori iskolát s az egész derenki területet, a helyi önkormányzatokkal összefogva az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat és a Borsod-Abaúj-

Zemplén Megyei Lengyel Kisebbségi Önkormányzatok Szövetsége az Észak-magyarországi Erdőgazdasági Részvénytársasággal kötött szerződés alapján gondozásba vette. Az iskola tetőzetének felújítása 2006-ban elkészült, s ez a leendő emlékkiállítás helyszínét megóvjaa a további romlástól.

Az egykori temető sírjait az elmúlt évben megtisztították a burjánzó bozótól és egyre többüket jelölik egyszerű fakeresztekkel. A patakon átvezető bejárathoz hidat és kaput építettek. A falu házainak helyét is rendszeresen kitisztítják a növényzettől. Ennek az évről évre elvégzendő munkának és a búcsú-előkészítésének kitartó és fáradhatatlan lelkesedéssel dolgozó szervezője Rémiás István (*falugondnok, Istvánmajor*) és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Lengyel Kisebbségi Önkormányzatok Szövetsége

A vendégek egy része a délutáni órákban átutazott Andrásanyára és meglátogatta a Derenki Emlékházat. Andrásanya lakosságát az a 20 család, illetve az ő leszármazottai alkotják, akiket Derenkről költöztettek ebbe a hajdani majorsági központba.

Az emlékház, a 3 év óta tartó folyamatos fejlesztés nyomán, mostanra minden helyiségében megkapta teljes berendezését. A *Safarcsik Tibor (építésszámárnök, Edelény)* és a Magyarországi Lengyelség Múzeuma (*Budapest*) munkatársai által létrehozott és működtetett tájház 2 szobája nyílt meg idén tavasszal. Az utcai szoba berendezése egy polgárosult parasztcsalád lakóskultúráját mutatja be. A belső szobában egy szegényebb paraszti lakásberendezést láthatunk, amelyben a szövés-fonás eszközeit is elhelyezték. Az

elsőként, 2003-ban elkészült kiállító helyiségben pedig az andrásanyai paraszti gazdálkodás és háztartás eszközeiből összeállított gyűjteményt ismerhetik meg a látogatók.

A 2007-ben a derenki búcsúra érkezőket a romfalu bejáratánál majd egy emlékkő fogadja, amelyet az Elpusztult Magyar Falvakért Egyesület és a magyarországi lengyel szervezetek fognak felállítani. Ezzel is gazdagodnak a borsodi tájakon a lengyel emlékhelyek, s ha az Európai Unió „Leader” pályázati programjának támogatásait sikerül elnyerni az iskola teljes helyreállítására és a falu területének házhelyenkénti bemutatására, akkor belátható időn belül elkészülhet a Derenki Romfalu – Történeti Emlékpark egésze.

Juhász János

Odpust w Derenku

W historii Polaków mieszkających na Węgrzech ważną rolę odgrywa miejscowość Derenk, położona w dawnym województwie Torna (od 1882 Abaúj – Torna), od 1950 roku Borsod – Abaúj – Zemplén. Z ówczesnej górskiej wioski, którą zamieszkiwało 4500 mieszkańców, niewiele pozostało; oznaczone miejsca, gdzie stały domy, na cmentarzu oznaczone miejsca grobów i ruiny szkoły. Pozostała też kaplica, którą wybudowali odwiedzający to miejsce.

Wioskę zburzono w 1943 roku, zakładając na jej miejscu zamknięty obszar do polowań dla Miklósa Horthy'ego i jego gości. W 1753 roku

Mátyás Bél w swoim znanym dziele „*Notitia Hungariae novae historico geographica...*” tak pisał o Derenku „*Polonis noviter impopolata...*” (co znaczy: polskimi przybyszami na nowo się zaludnił). To tutaj właśnie w latach 1717-20 przybyli ze Spiszu polscy górale, chłopskie rodziny. Zajęli tereny należące do majątnych *Esterházych*, tereny wyludnione z powodu panowania tureckiego, powstania *Rákóczyego* a później dżumy. To oni po węgierskich osadnikach uprawiali w pocie czoła, w ogromnym trudzie kamieniste zbocza gór.

I dzisiaj prawie po 300 latach, ich potomkowie wciąż strzegą polskiego

języka, który przywieźli ze sobą. Język ten dzisiaj stał się jedynym w swoim rodzaju; językiem archaicznym, pełnym naleciałości gwary wsi Polski południowej. Oczywiście posługuje się nim starsze pokolenie, ci, którzy zostali wysiedleni z Derenku w 1943 roku. W nowym środowisku, po rozpadnięciu derenckiej wspólnoty, rodzące się dzieci już tego języka nie używały.

Na najwyższym miejscu, na wzgórzu przed szkołą, dawni mieszkańcy Derenku ustawili ku pamięci zburzonej wsi krzyż, za którym w 1996 roku postawiono kapliczkę. W kościele dawnego Derenku odpust przypadał na dzień 28 października, na cześć patronów kościoła: *Szymona i Judy Tadeusza*. Ciężko byłoby dojechać do wymarłej wsi pod koniec października, pogoda wtedy lubi płać figle, dlatego Polacy mieszkający na Węgrzech zbierają się na derencki odpust w środku lata.

Od 1996 corocznie polskie samorządy mniejszościowe komitatu Borsod – Abaúj – Zemplén, węgierskie samorządy lokalne (*Emőd, Ládbesenyő, Szögliget*), Ogólnokrajowy Samorząd Mniejszości Polskiej, ówczesni derenczanie, ich potomkowie i węgierscy przyjaciele organizują odpust w Derenku.

Mszę świętą koncelebrować miejscowi księża węgierscy wraz z księdzem z Polskiej Parafii Personalnej w Budapeszcie. Dla licznej rzeszy przybyłych jest to zawsze prawdziwe święto. Wynajęte autobusy przywożą na uroczystość byłych derenczan i innych gości. Na wielkiej łące, zgodnie z tradycją, w rozbitych namiotach oferują

pamiątki z odpustu. Jest też stoisko z wydawnictwami na temat Derenku. Po mszy świętej gospodarze uroczystości zapraszają wszystkich gości na obiad. Wśród namiotów na łące pojawiają się grupy taneczne i kapele z pobliskich miejscowości i jeden dzień w roku rozbrzmiewają w tej pięknej, opustoszałej krainie węgierskie i polskie pieśni, melodie. A ten, kto w tym wirze, tej kolorowej krętaninie wybierze się na spacer po rozległej łące, może podziwiać kolorowe, polne kwiaty i fruwające lub odpoczywające na kwiatkach barwne motyle.

Tegoroczną mszę świętą koncelebrowali: ks. proboszcz *József Trestyánszky* (*Szögliget*), opat tytularny *István Cakó* (*Miskolc*), ks. proboszcz *Norbert Bize* (*Słowacja*) oraz ks. proboszcz *Leszek Kryza* z Polskiego Kościoła w Budapeszcie. Na początku mszy *István András*, artysta-malarz z Szalonna przekazał na ręce dr. *Konrada Sutariego*, przewodniczącego OSMP obraz olejny przedstawiający ówczesną szkołę w Derenku. Obraz ten zostanie umieszczony w budapeszteńskim Muzeum Węgierskiej Polonii.

Po mszy świętej uczestnicy uroczystości odwiedzili derencki cmentarz i złożyli wieńce pod postawionym tam pamiątkowym krzyżem. Uroczystości uświetniły występy chóru z Szendrőláda oraz polskiego zespołu ludowego z Jurgowa pod przewodnictwem *Bogusława Barana*.

porośniętym mchem, podmokłymi łąkami, źródłami i potokami. Jedynym ocalałym budynkiem dawnego Derenku jest ówczesna szkoła, którą lokalne samorządy wraz z Ogólnokrajowym Samorządem Mniejszości Polskiej, Związkiem Polskich Samorządów Lokalnych woj. Borsod – Abaúj – Zemplén oraz Spółką Lasów Północnych otoczyli specjalną opieką, odnawiając dach budynku, aby zapobiec dalszemu niszczeniu. Oczyszczono i uporządkowano groby cmentarza, umieszczono na nich drewniane krzyże. Na potoku wybudowano mostek i bramę. Systematycznie są też czyszczone miejsca, gdzie dawniej stały derenckie chałupy.

wyposażone. Dom Pamięci Derenku został stworzony i jest prowadzony przez *Tibora Safarcsikę* (architekta z *Edelény*) i Muzeum Polonii Węgierskiej w Budapeszcie. Tego roku na wiosnę otwarte zostały 2 izby domu. Izba od ulicy pokazuje wyposażenie bogatych rodzin chłopskich, izba środkowa wyposażenie używane przez biedniejszych chłopów. Tu również znajdują się narzędzia przedmiotowo-tnackie.

W następnym, 2007 roku przybywających na derencki odpust gości przywita już kamienny obelisk, który będzie ustawiony przy wejściu do zburzonej wioski. Ten pamiątkowy kamień zostanie ufundowany przez Stowarzyszenie Zniszczonych Węgierskich Wsi oraz polskie organizacje działające na Węgrzech. Wzbogaci on jednocześnie polskie miejsca pamiątkowe w Borsod. A jeśli uda się jeszcze pozyskać dotację z unijnego programu „Leader” na całkowite odbudowanie budynku szkoły i wyekspozowanie miejsc zburzonych domów, to w krótkim czasie może powstać na miejscu całej zburzonej wsi Historyczny Park Pamięci.

Do zburzonego i wymarłego Derenku najlepiej dotrzeć od strony Aggtelek, wiedzie tam oznaczona trasa turystyczna. Cały teren należy do Narodowego Parku Aggtelek i przyciąga turystów zacienionymi lasami, skałami

Dom Pamięci Derenku. Andrásztanya to wioska zamieszkała przez 20 rodzin i ich potomków wysiedlonych kiedyś z Derenku.

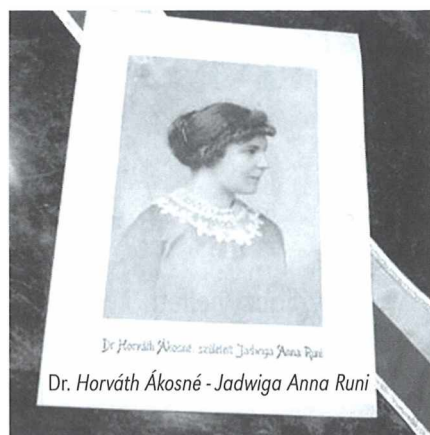
W ciągu ostatnich 3 lat wszystkie pomieszczenia Domu Pamięci zostały

Ojczyźnie zawsze wierni

W dniu 4 sierpnia w Tata na tamtejszym cmentarzu komunalnym przy ulicy Almási, w obecności radcy Marzeny Szczypułkowskiej-Horváth, kierownika Wydziału Politycznego Ambasady RP w Budapeszcie, księdza Macieja Józefowicza, który reprezentował proboszcza Polskiej Parafii Personalnej na Węgrzech, Ákosa Gerébi – wiceburmistrza miasta Tata, Jana Benbenka – wiceburmistrza Pińczowa, miasta partnerskiego Tata, radnych obu tych miast, przedstawicieli miejscowego Towarzystwa Węgiersko-Polskiej Przyjaźni oraz rodziny i przyjaciół, odbyła się uroczystość poświęcenia tablic nagrobnych i modlitwa przy grobowcu rodzinnym, gdzie spoczywają prochy siedmiu osób, które swoim życiem służyły Polsce, pracując dla Ojczyzny poza jej granicami, a byli to: Dr. Horváth Ákosné z domu Jadwiga Anna Runi (nauczycielka j. polskiego), Dr. Horváth Ákos György (lekarz medycyny), Karolina Runi Kulczycka, Antonina Kubicka (dyrektor szkoły), Maria z Kulczyckich dr Kościuszkowa, Kocsis (żołnierz AK), Tadeusz Kulczycki (kpt. 18 pułku piechoty, żołnierz AK), Jan Bolesław Kulczycki (ppor. 22 pułku ułanów, żołnierz AK). Po uroczystości na cmentarzu, w tatarskiej galerii „Angyalok és Tündérek”, Ákos Gerébi (wiceburmistrz Tata) powiedział, iż składająca się z rodzinnych pamiątek państwa Brosiów okolicznościowa wystawa ma swe szczególne przesłanie, wszak służy poznawaniu historii ludzi, którzy tworzyli historię miasta.

Otwarcia wystawy dokonał ks. Maciej Józefowicz, który zaznaczył, iż wystawa ta wiąże się z historią Kolonii Polskiej na Kőbányi, gdzie pani Jadwiga Anna Runi

prowadziła pracę oświatową. Urodziła się ona 26 lipca 1894 roku w Świątyniu koło Kołomyi w rodzinie szlacheckiej. Maturę zdała w Instytucie Panny Strzałkowskiej, a zaraz potem podjęła pracę w charakterze nauczycielki w Zabłotowie. Wybuchła I wojna światowa i do Wiednia został ewakuowany Instytut Panny Strzałkowskiej i razem z nim do Austrii wyjechała Jadwiga Anna Runi. Na granicy obowiązywała 4-dniowa kwarantanna, podczas której poznała Węgra z Siedmiogrodu, młodego lekarza dr. Ákosa Horvátha. W 1916 roku na Węgrzech odbył się ich ślub. Panna młoda wyjeżdżając z domu otrzymała od wychowujących ją dziadków następujące maksymy: od dziadka „Bóg-honor-ojczyzna”, a od babki „To tylko twoje, co drugiemu dasz”. Młoda para pierwotnie zamieszkiwała na węgierskiej prowincji, a następnie na wieś o tworzeniu się polskiej placówki dyplomatycznej przenieśli się do Budapesztu, gdzie pani Jadwiga Anna rozpoczęła współpracę z konsulatami, a ich mieszkanie stało się jednym z tzw. polskich domów, czyli ostoja polskości, w czym pomagał mąż-lekarz, i jednocześnie ogromny polonofil. Pani Horváthova coraz więcej czasu poświęcała też pracy społecznej w środowisku polskich emigrantów na Kőbányi, Óbudzie i dzielnicy Csepel. Wśród działających w Budapeszcie organizacji szczególną rolę odgrywało Stowarzyszenie Polaków na Węgrzech, gdzie pełniła funkcję bibliotekarki. Działała też w Kole Pań Polskich, którego była współzałożycielką. Kontynuowała pracę oświatowo – edukacyjną. W różnych punktach miasta prowadziła naukę języka polskiego. Była autorem „Gramatyki języka polskiego dla dzieci węgierskich”. W latach trzydziestych na Kőbányi rozwinęła się, głównie dzięki obecności i pracy ss. elżbietanek, bogata działalność kulturalno-oświatowa. Współorganizatorem wielu imprez i spotkań było m.in. Koło Pań Polskich czy Konsulat RP, a prawie zawsze zaangażowana była

w tu właśnie J. A. Horváthova.

W roku 1929 przyjechała do Budapesztu jej przyrodnia siostra – Maria Kulczycka. Rozpoczęła pracę w archiwum Konsulatu RP, stając się nieodłączną towarzyszką siostry i szwagra. Wybuch II wojny światowej spowodował przybycie na Węgry wielu Polaków, tak wojskowych jak cywilów, którym należało pomóc. W działania te zaangażowała się cała rodzina, w tym dr Ákos Horváth. W ich mieszkaniu znajdowała się także radiostacja. Niestety dom w którym mieszkali w Budapeszcie został zbombardowany. Całą rodziną przenieśli się do miejscowości Tata. Razem z nimi siostra Maria, która w roku 1944 wyszła za mąż za dr. Zbigniewa Kościuszkę, redaktora naczelnego „Więści Polskich”. Ich córka Maria Zbigniewa Kościuszkowa urodziła się w Polsce, niestety już po śmierci ojca w 1945 roku. Razem z matką na zaproszenie Anny Horváth przyjechały na Węgry. Początkiem lat pięćdziesiątych, w obawie że zostaną – jako cudzoziemki – wysiedlone, matka wyszła fikcyjnie za mąż za obywatela węgierskiego Kocsisa, a małą Marię adoptowali pp. Horváthowie. Odtąd stale byli razem. Doktor Horváth pracował jako lekarz w środowisku górniczym. Zmarł w 1954 roku. Pani Jadwiga Anna, na prośbę władz konsularnych w roku szkolnym 1947/48 rozpoczęła naukę języka polskiego w Tatabánya, a następnie w innych miejscach Węgier. Dom jej nazywano „wysepką polskości na ziemi węgierskiej”. Do ostatnich swoich dni pięknie mówiła i pisała po polsku. Stale korespondowała z Watykanem. Pani Jadwiga Anna Runi po mężu Horváth Ákosné zmarła w Tata 1990 roku, a kontynuatorką jej polonijnej pracy jest adoptowana przez nią Maria Zbigniewa Kościuszkówna, obecna przewodnicząca Samorządu Mniejszości Polskiej w Tata pani Maria Broś.

(b.)

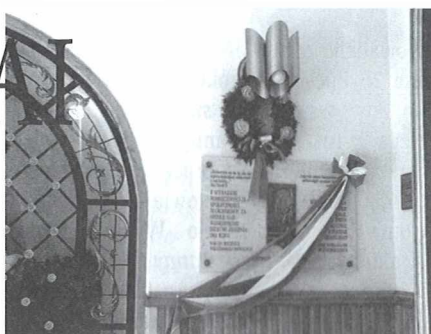

Uroczystość przed rodzinnym grobowcem (Tata)

MARCINKOWICE MAGYARJAI

A Stary Sącz melletti Marcinkowice plébániatemplomában 2006. július 9-én 50 évvel ezelőtti eseményekre emlékeztek. Leleplezték az 1956 őszén ott tartózkodó magyar gyermekek emléktábláját, a helyi lakosság emlékének jelképét.

„A magyar felkelés elbukása után Lengyelországban tartózkodó csoportból az egyik gyermek így emlékezik: miért van az, hogy az emberek rémületes eseményeket ünnepelnek? Olyan borzalmat, ami az élet ellen irányul, áldozatokat követel, ami pusztulást okoz és a szeretet helyén a gyűlölet jelenik meg? Nem inkább a szeretetet kell ünnepelni? Azt, amit a ma-

gyar gyerekek a lengyelektől kaptak?” – Babicz atya ezekkel a szavakkal üdvözölte az ünnepségen megjelent személyiségeket, az egyházi hatóságok képviselőit: Władysław Kostrzewa infulás prépostot és Stanisław Czachor prelátust, a Magyar Közlársaság képviselőit: Nagyiványi Zoltán krakkói főkonzult, Engelmayer Ákost, Magyar-ország volt varsói nagykövetét, Bende Árpád krakkói konzult, Molnár Imre keszthelyi alpolgármestert, aki a balatoni város küldöttségét vezette. Az ünnepségen jelen volt a Lengyel Köztársaság szenátora, Stanisław Kogut is Anna Paluch és Edward

Ciagło képviselő társaságában, Witold Kochan, Kislengyelország vajdája, valamint a helyi hatóságok képviselői, a Nemzeti Emlékezet Intézetének dolgozói, mindenekelőtt pedig a magyar gyermekek fogadásában és a segítségnyújtásban 1956 őszén résztvevők és szentanúk.

Az ünnepi szentmisét Władysław Kostrzewa infulás prépost celebrálta, ennek folyamán leplezték le a magyar szobrász, Orr Lajos kétnyelvű emléktábláját a plébániatemplom hajójában. Mindezt a keszthelyi Helikon Kórus tette még ünnepélyesebbé, amely előző nap a Lengyel Községi TV által közvetített, lagiewnik-beli szentmisén énekelt és meglátogatta az ottani, úgynevezett Magyar Kápolnát.

A sádecki járásban fekvő kis Marcinkowice ünnepsége kétségtelenül élő bizonyítéka a lengyelek és magyarok közötti barátságnak, illetadó-kezdeményszője pedig a keszthelyi Goldmark Károly Kulturális Központ, amelyet az édesanyja után félíg lengyel származású Cséby Géza, a magyarországi lengyel és a lengyelországi magyar ügyek szószólója irányít.

Keszthely – Marcinkowice Żywy dowód przyjaźni

W dniu 9 lipca w Marcinkowicach k/Starego Sącza w miejscowym kościele parafialnym odbyła się niecodzienna uroczystość poświęcona przypomnieniu wydarzeń sprzed 50 lat. Odsłonięto tablicę upamiętniającą tam pobyt dzieci węgierskich jesienią 1956 roku, a będącą wyrazem wdzięczności dla społeczeństwa tej miejscowości.

Jedna z osób należąca do grupy dzieci, które znalazły się w Polsce po upadku powstania węgierskiego, w swoich wspomnieniach o tych wydarzeniach snuje taką refleksję: „dlaczego jest tak, że ludzie świętują jakieś okrutne wydarzenia? Coś okropnego co jest wymierzone przeciwko życiu, co pochłania ofiary, kiedy powoduje się zniszczenia i w miejsce miłości pojawia się nienawiść. Czyż nie trzeba by raczej świętować miłości? To, co Polacy dali węgierskim dzieciom?” – tymi słowami ks. Babicz powitał licznie przybyłych na tę uroczystość dostojnych gości, przedstawicieli władz kościelnych z księdzem infulatem Władysławem Kostrzewą i księdzem prelatem Stanisławem Czachorą,

kapelanem grup kombatanckich na Sądcczyźnie na czele, reprezentantów władz Republiki Węgier w osobach: Konsula Generalnego RW w Krakowie Zoltána Nagyiványi, b. ambasadora RW w Polsce Ákosa Engelmayera, krakowskiego konsula RW Árpáda Bende, wiceburmistrza Keszthely Imrego Molnára, który stał na czele delegacji owego nadbalatonskiego miasta. Na uroczystość przybyli również senator RP Stanisław Kogut wraz z posłami na Sejm: Anną Paluch i Edwardem Ciagło, Wojewoda Małopolski Witold Kochan oraz liczni reprezentanci władz miejscowych, pracownicy Instytutu Pamięci Narodowej, a przede wszystkim świadkowie oraz

biorący udział w pomocy i powitanii dzieci węgierskich w 1956 roku właśnie na Sądcczyźnie. Uroczystość rozpoczęła okolicznościowa msza święta celebrowana przez księdza infulata Władysława

Kostrzewę, podczas której dokonano odsłonięcia wykonanej przez węgierskiego artystę rzeźbiarza Lajosa Orra dwujęzycznej tablicy, która zawisła w nawie marcinkowskiego kościoła parafialnego. Całości towarzyszył śpiew Chóru „Helikon” z Keszthely, który dzień wcześniej uczestniczył też w transmitowanej przez TVP mszy świętej w Lagiewnikach, gdzie naturalnie odwiedził również znajdującą się tam tzw. Kaplicę Węgierską, a w niedzielę po południu z bardzo dużym powodzeniem wystąpił w Domu Parafialnym w Marcinkowicach.

Uroczystość w małych sádeckich Marcinkowicach jest niewątpliwie dowodem najprawdziwszej przyjaźni pomiędzy Polską i Węgrami, a jej pomysłodawcą i inicjatorem było keszthelyskie Centrum Kultury im. K. Goldmarka, którym kieruje nasz Rodak, po matce Polak, Géza Cséby, doskonały rzecznik spraw polskich na Węgrzech i węgierskich w Polsce.

(na podst. korespondencji GCs. – b.)

Promocja Polski ma się coraz lepiej – mówi Jarosław Szczepankiewicz Naczelnik Wydziału w Departamencie Promocji MSZ – i w porównaniu z poprzednimi latami widać wyraźne postępy. Powstałe po 1989 r. takie instytucje jak Instytut Adama Mickiewicza oraz Polska Organizacja Turystyczna na trwałe już wpisały się w system zagranicznej promocji Polski. Niebawem dołączy do nich nowa instytucja: Polska Agencja Handlu i Inwestycji. Te trzy instytucje wykonawcze odpowiedzialne będą za realizację polityki promocji Polski w najważniejszych płaszczyznach: kulturalnej (IAM), turystycznej (POT) oraz eksportowej i inwestycyjnej (PAHiI).

Porównywanie się do takich państw jak Wielka Brytania czy Francja jest nonsensem, gdyż budowa narodowej marki w tych krajach trwa od kilkuset lat. Nasze doświadczenie jest zdecydowanie młodsze. Ponadto musimy jeszcze rywalizować z wieloma krajami, które tak jak my pragną wykształcić podobną markę dla siebie.

Przy organizacji przedsięwzięć związanych z promocją Polski, bierzemy pod uwagę za każdym razem inne czynniki – kontynuował Jarosław Szczepankiewicz. Są kraje, w których promuje się polską kulturę. Są też i takie, w których skupiamy się na promocji turystyki i wreszcie takie, w których pragniemy zachęcić tamtejszych przedsiębiorców do inwestowania u nas. Bardzo często to my dostosowujemy się do zagranicznych odbiorców i przy organizacji imprez promocyjnych wychodzimy na przeciw ich potrzebom.

Wśród instytucji promujących polską kulturę za granicą kluczową rolę odgrywa Instytut Adama Mickiewicza. Obecny rok jest dla niego bardzo pracowity – uważa Magdalena Mich, rzecznik prasowy IAM. Największy nasz tegoroczny projekt to Rok Polsko-Niemiecki. I pomimo, iż oficjalnie zakończył się on 18 maja uroczystym koncertem w Filharmonii Warszawskiej, to tak naprawdę będziemy go kontynuować aż do lutego 2007.

Równie ważną częścią działalności Instytutu są także międzynarodowe konferencje naukowe. W tym roku, poza licznymi konferencjami odbywającymi się w ramach Roku Polsko-Niemieckiego i Roku Jerzego Giedrojcia, współorganizujemy kilkunastoturniejową konferencję poświęconą Levinasowi oraz konferencję „Europa sąsiadów: nowe perspektywy”.

W ramach promocji Polski w Europie Zachodniej trwają przygotowania do programu Kultura 2007 oraz Media 2007. Pierwszy z nich jest przedsięwzięciem wspierającym wysoko budżetowe inicjatywy kulturalne o charakterze europejskim. Drugi natomiast ma na celu promocję europejskiego dziedzictwa kinematograficznego i audiowizualnego. Unia Europejska planuje przeznaczyć na nie, w latach 2007-2013, ponad 600 mln euro.

Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Nar-

dowego zależy na tym, aby i polskie projekty skorzystały z szansy otrzymania części tych środków. Zamierza więc zachęcać do udziału w tych programach oraz pomóc w ubieganiu się o fundusze.

Wśród planowanych na rok 2007 na Wyspach Brytyjskich imprez promocyjnych ważny będzie cykl spotkań kulturalnych związanych z 150 rocznicą urodzin Józefa Konrada Korzeniowskiego (pod Patronatem UNESCO) oraz następny, w roku 2008, planowany jako Sezon Polski w Wielkiej Brytanii.

MSZ, MNiI, PAN we współpracy z PISM, IAM oraz Fundacją „Pogranicze” planują też powołanie, jeszcze w tym roku, Polskiego Centrum Historycznego w Berlinie, które prowadziłoby analogiczną działalność do prac Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie. Do umocnienia kontaktów polsko-niemieckich przyczynia się także utworzona we wrześniu 2005 roku, z inicjatywy ministrów kultury Niemiec, Polski, Słowacji i Węgier, fundacja „Pamięć i Solidarność”. Jej zadaniem jest dokumentacja historii Europy

Promocja kultury polskiej za granicą

Środkowo-Wschodniej XX wieku.

Do zacieśnienia kontaktów polsko-węgierskich oraz naszej promocji nad Bałatonem, przyczynią się zapewne obchody 50-tej rocznicy wydarzeń października 1956 roku. Powstała nawet internetowa www.1956.pl traktująca o tych wydarzeniach w Poznaniu i Budapeszcie. Zamiarem jej twórców była promocja wiedzy na temat tych wydarzeń oraz ukazanie wspólnoty dwóch naszych narodów w tamtym okresie oraz udziału naszych rodaków w tamtych wydarzeniach.

Niezmierznie ważną będzie również współpraca z naszymi wschodnimi sąsiadami. Kluczowe w niej znaczenie mieć będzie bez wątpienia unormowanie stosunków z Rosją. Jak podaje MkiDN, portal internetowy culture.pl będzie w większym niż do tej pory stopniu adresowany do odbiorców rosyjskojęzycznych. Kontynuowana będzie też współpraca między tymi krajami w postaci drugiej edycji projektu „Polska-Rosja. Nowe spojrzenie”, organizowanego przez IAM i firmę Eureka Media, będące warsztatami filmu dokumentalnego dla studentów i absolwentów najważniejszych szkół filmowych w Polsce i Rosji.

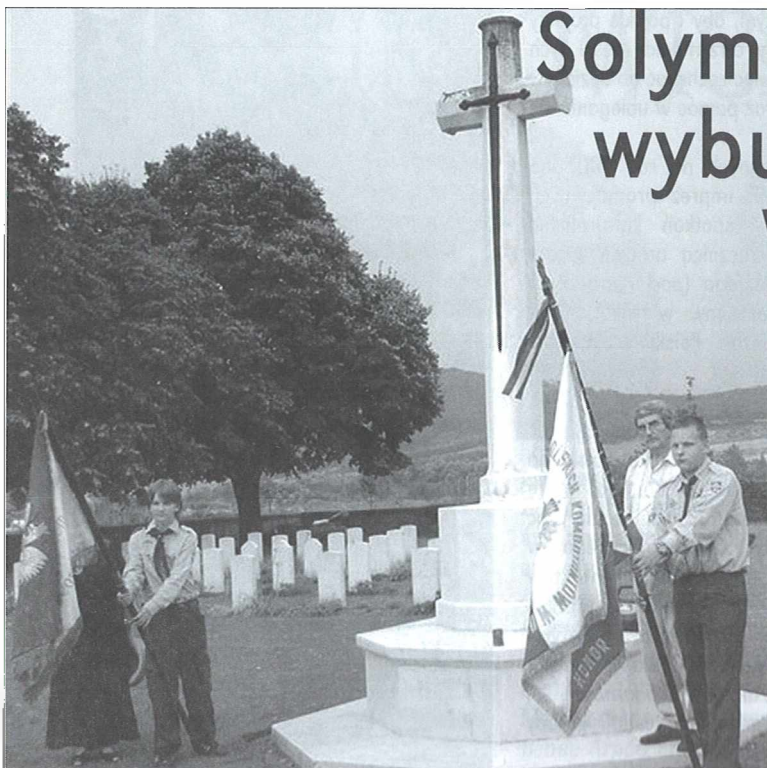
W ramach współpracy kulturalnej z Ukrainą zostaną udostępnione Ukraincom stypendia z

puli „Gaude Polonia”. Ministerstwo planuje także rozszerzenie współpracy z samorządami w zakresie wspomagania projektów mających na celu promocję kultury polskiej na Ukrainie. IAM udało się np. otworzyć w Krzemieńcu muzeum Juliusza Słowackiego, w którym organizowane są rocznice urodzin poety oraz spotkania pisarzy i poetów obu naszych narodów.

Nie ma natomiast politycznej atmosfery do współpracy z Białorusią. Dlatego też zostaną podjęte dalsze działania skierowane do białoruskich organizacji pozarządowych oraz konkretnych artystów. Ważną rolę odegrać tu może współpraca z radiem „Racja”.

Pamiętać też chcemy o promocji Polski za Atlantykiem. MkiDN uważa, że w przypadku współpracy z USA konieczne jest sięgnięcie do dorobku emigrantów polskiego pochodzenia i ukazanie ich wkładu w rozwój amerykańskiej kultury. Jednym z celów będzie tu prezentacja istoty polskiego państwa podziemnego oraz niektórych jego agend - takich jak np. Rady Pomocy Żydom „Żegota”. Planowana jest także impreza związana z 500. rocznicą opublikowania Statutów Łaskiego. Warto przy tym pamiętać, że Senat RP ogłosił rok 2006 Rokiem Łaskiego.

Ewelina Wątróbska

Solymár: 62 rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego

Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha, a także członkowie Legionu Polskiego w historycznych mundurach polskich z okresu II wojny światowej oraz harcerze z 513 budapeszteńskiej Drużyny Skautowej im. J. Bema. Przy głównym krzyżu cmentarnym zaciągnięto honorową wartę i złożono wieńce. Na grobach polskich lotników zapalono symboliczne znicze, a modlitwę odmówił ksiądz Maciej Józefowicz, który przypomniał też najważniejsze wydarzenia tamtego okresu.

Oto co pisał o tych pamiętnych wydarzeniach Eugeniusz Duraczyński: „błyskotliwy sukces akcji zbrojnego i politycznego opanowania stolicy przez Armię Krajową przed wkroczeniem do niej Armii Czerwonej zdawał się być ostatnią już szansą odwrócenia dramatycznego w skutkach biegu wydarzeń militarnych i politycznych, jakie niosły z sobą miazdzące niemiecką maszynę wojenną zwycięstwa Armii Czerwonej i polityczne zamiary Stalina wobec Polski i całej Europy Środkowo-Wschodniej. (...) W Powstaniu Warszawskim zginęło około 16 tys. powstańców, 25 tys. zostało rannych, ponad 15 tys. dostało się do niewoli. Ogromne straty poniosła ludność cywilna. W gruzach, ogniu, w masowych mordach straciło życie około 180 tys. osób. Około 50 tys. wywieziono do obozów koncentracyjnych, a 150 tys. na przymusowe roboty do Rzeszy. Najdonioślejszym i najbardziej dramatycznym dokonaniem stołecznego okręgu Armii Krajowej stało się właśnie Powstanie Warszawskie, które było najdłuższym powstaniem wielkiego miasta w całej okupowanej w latach drugiej wojny światowej Europie. W dziejach polskich powstań narodowych – od insurekcji kościuszkowskiej 1794 r. poczynając – najtragiczniejsze i o najtrwalszych skutkach (...)” (b.)

W dniu 1 sierpnia w 62 rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, Polskie Stowarzyszenie Kulturalne im. J. Bema już tradycyjnie było organizatorem okolicznościowych uroczystości na utworzonym po II wojnie światowej cmentarzu alianckim w Solymár, gdzie spoczywają prochy 37 polskich lotników służących wówczas w siłach RAF-u, którzy zestrzeleni zostali nad Węgrami podczas lotów z Włoch nad walczącą Warszawę, z pomocą niesioną powstańcom. Uroczystość zaszczylił swoją obecnością kierownik Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Budapeszcie Marcin Sokołowski, świadkowie i uczestnicy warszawskich wydarzeń sprzed 62 lat: dr Janina Kószezi, Stanisław Gwizdalewicz i Apolonia Rybicka-Toldi, przedstawiciele Ogólnokrajowego i Stołecznego Samorządu Polskiego, członkowie stowarzyszeń polonijnych: Stowarzyszenie im. J. Bema i

Magyarok, lengyelek: találkozások a kommunizmus alatt

Dokumentumkiállítás a Balaton fővárosában

A dokumentumkiállítás külön műfaj. A rendező érzelmekre és az értelemre hatni akaró kiválasztott dokumentumanyagokat tár a néző elé. A múlt idézése, a múlt megismertetése a cél. Így van ez jelen esetben is, amikor a Magyarok, lengyelek: találkozások a kommunizmus alatt című kiállításról beszélünk. A jól megkomponált húsz tábla a magyar és lengyel kapcsolatokból villant fel részleteket 1956-tól a rendszerváltásig. A fényképek és magyarázataik mellett neves magyar és lengyel személyiségek (Engelmayer Akos, Gömöri György, Anna Retmárik, Wiktor Woroszyński, Wojciech Maziarski, Sławomir Kmieciak,

Kónya Imre, Csordás Gábor) visszaemlékezéseinek rövid idézetei hozzák közelebb a történeteket.

Budapest után július 31-én Keszthelyen, a Goldmark Károly Művelődési Központban köszöntötte a tárlatot Cséby Géza a fogadó intézmény igazgatója, amelyet Arkadiusz Bernás az Lengyel Intézet igazgatóhelyettese ajánlott a megjelentek figyelmébe. Az igazgatóhelyettes

Rok w obiektywie Grażyny Vargi

Książki. A więc organizowała również wystawy, tyle że nie swoje. Kontynuuje tę pracę w Domu Opieki dla Ludzi Starszych w Kispeszczie prowadząc zajęcia manualne i organizując rozmaite imprezy z

Kiedy się robi coś po raz pierwszy, do tego nie mając zaplecza zawodowego, truma jest siostrą bliźniaczą przedsięwzięcia. Nic więc dziwnego, że pani Grażyna Varga przed wernisażem swojej pierwszej wystawy fotograficznej zorganizowanej 17 czerwca w siedzibie Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego im. Józefa Bema przyznała mi się, że jest nieco zestresowana. Chociaż niepotrzebnie. Ujęte obiektywem jej aparatu fotograficznego Cztery pory roku przyciągają wzrok, ukazując piękną naturę.

Rozumiem jednak ów dreszczyk niepokoju autorki. Pedagog z wykształcenia i pracownik kultury, przed przyjazdem do Budapesztu w roku 1988 pracowała przez osiem lat jako kierownik sekcji oświatowej w Klubie Międzynarodowej Prasy i

udziałem swych podopiecznych. Teraz nastąpił krok w drugim kierunku. Na pewno nie ostatni skoro pani Grażyna zamierza zastąpić swój dotychczasowy zwykły amatorski aparat sprzętem nowoczesnym, profesjonalnym.

Słusznie, skoro pasja fotografowania towarzyszyła jej od bardzo dawna a pierwsze artystyczne w swym odczuciu zdjęcie zrobiła w rodzinnym Kołobrzegu mając lat piętnaście. Była na nim plaża z koskami zanurzonymi nieco w wodzie. Zdjęciu nadała tytuł: *Urodziło się morze*. Obecnie również utrwała swym obiektywem fragmenty przyrody, krajobrazy. Fotografowanie miast i ludzi jej nie pociąga.

Obecna wystawa – debiut potrwa przez okres wakacji. Dodam jeszcze, że wyboru fotografii na nią dokonał znany Państwu artysta pan Krzysztof Ducki, który też opracował zdjęcia technicznie. Autorka jest za to szczerze wdzięczna, podobnie jak za pomoc w rozmieszczeniu zdjęć pp. Annie Novotny i Alfredowi Wtulichowi.

Jeśli komuś dokucza letnie upały, niechaj przyjdzie „do Bema” i pokontempluje osniewione drzewa, którymi – wbrew kalendarzowi – pani Grażyna zaczyna swoją wystawę.

Danuta Jakubiec

beszédében felvillantotta a két nemzet történetének pillanatait, amikor a szabadság reményében, a segítség emberségében, a barátságba, egymásra találtak. Csak kevesen tudják Magyarországon, hogy 1956-ban Lengyelországból kétszer annyi segély (gyógyszer, vér, élelmiszer, pénz) érkezett Magyarországra, mint a világ többi országából együttvéve. Most kezd hangot kapni az az eddig alig ismert tény, hogy 1956 őszén több száz magyar gyermek talált több hónapos menedéket Lengyelországban. A tárlaton ízelítőt kaphatunk a két ország ellenzékekének tevékenységéről, a kerekasztal tárgyalásairól. Képek villannak fel az autóstoppos időszakról, a batyuzó-kereskedelem éveiből. A kiállítás tehát sok mindenről szól, de elsősorban arra inspirálja a nézőt, hogy többet tudjon meg erről a korról, mindazokról az eseményekről amelyek történelmünk és egyben saját életünk része is.

A kiállítás rendezői Zbigniew Gluza, Michał Zarzycki, Tomasz Gleb. A fordításokat Tar Károly készítette. Cséby Géza

7 września 1939 r. W chwilę po kapitulacji siedzą (od prawej): kapitan Franciszek Dąbrowski, kapitan lekarz Mieczysław Słaby, porucznik Stefan Grodecki

jenieckim w Woldenbergu, kapitan Dąbrowski zgłasza się ochotniczo do Wojska Polskiego i trafia do Samodzielnego Batalionu Morskiego w Gdańsku – Nowym Porcie. Awansując do stopnia majora, zostaje odznaczony Krzyżem Orderu Virtuti Militari; z okna budynku batalionowych koszar może oglądać Westerplatte...

W pierwszych trzech latach powojennych dwukrotnie awansuje i trafia do Ustki jako komendant Centrum wyszkolenia Kadr Marynarki Wojennej. W 1950 roku musi przerwać służbę, żeby ratować zdrowie. Jeszcze nie przypuszcza, że pobyt w sanatorium ratuje mu życie w czasie masowych aresztowań wśród jego kolegów z kierownictwa Marynarki Wojennej. Aresztowani na podstawie sfirowanych zarzutów oficerowie MW stają przed sądami, kilkunastu zostaje rozstrzelanych. Komandor Dąbrowski ma więcej

dwa pokoje, wprowadzie we wspólnym mieszkaniu, ale uznają to za duży luksus. Jest do dyspozycji gazowa kuchenka, woda, toaletka i ubikacja. Komandor zostaje oficjalnie zrehabilitowany, może podjąć pracę urzędnika w Centralnym Biurze Aparatury Chemicznej i Chłodniczej.

W lutym 1958 roku przeprowadzają się do mieszkania, przydzielonego mu w nowym budownictwie. Na stole staje radio „Pionier”, zakupione po otrzymaniu przez Dąbrowskiego renty dla zasłużonych, więc można słuchać jego głosu w czasie audycji, nagrywanych w Rozgłośni Polskiego Radia w Krakowie.

Pomniki są dla bardziej zasłużonych

Odchodził na wieczną wartę wiedząc o szkole oraz o drużynie harcerskiej im. Obrońców Westerplatte. Zdażył z byłymi pod-

Tajemnica kapitana „Kuby”

Tych 218 żołnierzy przeszło do historii jako „Łwy z Westerplatte”. Jednym z nich był kapitan Franciszek Józef Dąbrowski, powszechnie zwany „Kubą”, syn polskiego porucznika w armii austriackiej i węgierskiej baronówny.

A skoro „Kuba” – Dąbrowski w 1904 roku urodził się w Budapeszcie, to śmiało można przecież napisać, że i Węgry mają swój udział w pięknej karcie polskiego oręza, we wrześniu 1939 roku...

Do czego zobowiązuje krzyż VM?

To Franciszek Józef Dąbrowski dowodził obroną Westerplatte. Nie ma jednak o tym ani słowa w jego wspomnieniach, w niewielkim nakładzie wydanych zaraz po zakończeniu wojny i praktycznie – poza historiami – zupełnie dzisiaj nieznanymi. Przed pójściem do niewoli oficerowie zobowiązali się pod słowem honoru, że nie ujawnią prawdy o nerwowym załamaniu się dowódcy placówki mjr. Henryka Sucharskiego już w drugim dniu niemieckiego oblężenia. Długo nie opowiadali nikomu o dramatycznych sporach pomiędzy Sucharskim i „Kubą”, który po odmowie wykonania rozkazu o kapitulacji zdecydował się na kierowanie obroną jeszcze przez pięć dni.

„Kierowanie całością walki przejął na siebie kpt. Dąbrowski – powie dopiero po wielu latach por. Zdzisław Kregielski. – Ośrodkiem podtrzymującym całość obrony były koszary, a tam główną osobą był kpt. Dąbrowski. Major Sucharski był do tego stopnia załamany, że nie potrafił się nawet opanować przed szeregowymi. Por. Grodecki, chcąc przywołać mjr. Sucharskiego do przytomności, pokazywał na Krzyż Virtuti Militari na mundurze majora i mówił: „Panie majorze, a ten krzyż do niczego nie zobowiązuje?”

Niezdolny do służby i pracy

Po zakończeniu wojny, spędzonej w obozie

szczęścia: zwalniali go z wojska po orzeczeniu niezdolności do pracy zarobkowej...

Razem z rodziną – bo na Wybrzeżu zdążył się ożenić – trafia do Krakowa. Dla czterech osób dostają pokój w mieszkaniu na Tomasz, bez dostępu do gazu i wody, z kłopotami w czasie „wypraw” do wspólnej ubikacji.

– Cieszcie się, że w ogóle macie gdzie spać – słyszy żona Dąbrowskiego, gdy prosi o przydzielenie innego mieszkania.

W kiosku z gazetami

Żeby jakoś żyć komandor Dąbrowski doraźnie tłumaczeniami z węgierskich czasopism, szyje filcowe papucie, a popołudniami pomaga żonie sprzedawać gazety w kiosku na ulicy Podwale. Dwukrotnie wyjeżdża do przeciwgruźliczego sanatorium; po drugim pobycie dowie się, że nie może już nawet pracować w kiosku, bo... nie zna języków obcych.

– Jak miał nie znać węgierskiego, skoro urodził się i przez całe dzieciństwo mieszkał w Budapeszcie? Albo niemieckiego, skoro do gimnazjum chodził w Wiedniu? Tych faktów nie przyjmowano do wiadomości – przypomina córka Elżbieta. – Odebrano ojcu nawet legitymację partyjną. Trudno mi dzisiaj uwierzyć, że jakoś przetrwaliśmy od 1953 do 1956 roku...

Po październiku 1956 roku rodzina Dąbrowskich dostaje wreszcie wymarzone

komendnymi spotkać się na kilku zjazdach „westerplatczyków”, podpisywał wnioski o odznaczenia, pozował do pamiątkowych fotografii, chodził do szkół, aby opowiadać o tych siedmiu dniach walki nad Bałtykiem. Zawsze marzył, aby z córką Elżbietą zatańczyć na jej balu maturalnym, ale choroba pokonała ambitne plany. Umarł 24 kwietnia 1962 roku.

Długo trwały pertraktacje z krakowskim magistratem na temat pogrzebu. Zgodzono się na złożenie ciała w Alei Zasłużonych, ale odmówiono zgody, aby pogrzeb szedł ulicami miasta. Tysiące ludzi poszło więc krótką trasą, za trumną jadącą na ciężarówce. Od bramy cmentarnej trumnę komandora Dąbrowskiego – „Kuby” wzięli na ramiona jego podwładni. Po śmierci planowano budowę pomnika przed „Transbudem” – ostatnim miejscem jego pracy, ale Magistrat odmówił, argumentując, że „pomniki są dla bardziej zasłużonych”. Skończyło się na wmurowaniu pamiątkowego obelisku na krakowskiej ulicy Ujastek.

„Nie przypuszczałem – można przeczytać na ostatniej stronie jego wspomnień – że kiedyś, po latach, córka moja, Elżbieta, będzie deklamowała wiersz Gałczyńskiego o Westerplatte, o naszej walce...”

Stanisław M. Jankowski

Kapitan Franciszek Dąbrowski

218 katona a „Westerplatte oroszlánja”-ként vonult be a történelembe. Egyikük Franciszek Józef Dąbrowski százados, egy osztrák-magyar monarchiabeli katonatiszt és egy magyar báróné fia. „Kuba”-nak nevezték. Miután pedig 1904-ben Budapesten született, nyugodtan állíthatjuk, hogy a magyarságnak is van része az 1939 szeptemberi, bámulatra méltó lengyel fegyvertényben...

„A csata egészének irányítását Dąbrowski százados vette át – meséli jóval később Zdzisław Kregielski hadnagy. – A védelem alapját a kaszárnyák képezték, ahol Dąbrowski százados volt a parancsnok. Sucharski őrnagy annyira megtört, hogy a közkatonák előtt sem bírta tartóztatni magát. Godecki hadnagy, észre akarván téríteni Sucharskit, az őrnagy mellén függő Virtuti Militari Keresztre mutatott és megkérdezte: Őrnagy úr, ez a kereszt nem kötelez valamire?”

Szolgálatra és munkára alkalmatlan

A háború után – amelyet a woldenburgi fogolytáborban töltött – Dąbrowski százados önként jelentkezik a Lengyel Hadseregbe és a Gdańsk-Nowy Portban állomásozó Önálló Tengerészeti Zászlóaljhoz kerül. Őrnaggyá léptetik elő, kitüntetik a Virtuti Militari Rend Keresztjével. A zászlóalj bázisán ablakából láthatja a Westerplattét...

A háború utáni első három év alatt kétszer léptetik elő és Ustkába kerül, mint a Haditengerészet Tiszti Továbbképző Központjának parancsnoka. 1950-ben egészségi okok-

A százados titka

Schleswig Holstein német csatacirkáló 1939. szeptember 1-én 4.30-kor nyitott tüzet a Westerplattéra. Ettől a pillanattól számítjuk a II. Világháború kezdetét.

A Westerplatte védői fogságba vonulnak. Jobbról a harmadik Dąbrowski kapitány

Mire kötelez a Virtuti Militari Kereszt?

Tulajdonképpen Franciszek Józef Dąbrowski irányította a Westerplatte védelmét. Emlékiratában azonban, amely közvetlenül a háború után jelent meg kicsi példányszámban – és a történéseket leszámítva szinte senki sem ismeri – erről szó sem esik. A fogságba kerülő tisztek előzőleg becsületszavukat adták, hogy nem hozzák nyilvánosságra Henryk Sucharski őrnagynak, a támaszpont parancsnokának a német ostrom második napján beálló idegösszeomlását. Sokáig nem beszéltek a Sucharski őrnagy és „Kuba” közötti vitákról, hiszen utóbbi megtagadván a megadásra szólító parancsot úgy döntött, irányítja a védelmet még öt napig.

ból félbe kell szakítania a szolgálatot. Még nem tudja, hogy a szanatórium életmentő a Haditengerészet tisztjei között végrehajtott tömeges letartóztatások idején. A tisztek koholt vádak alapján kerülnek bíróság elé, tucatnyiukat agyonlövik. Dąbrowski parancsnokot szerencséjére a haderőtől elbocsátják, miután megállapítják, hogy szolgálatra és munkára alkalmatlan...

Családjával együtt – hiszen a partvidéken nősült – Krakóba kerül. Négyükre kapnak egy szobát a Tomasz utcában, gáz- és vízhasználat nélkül, korlátozott hozzáféréssel a mellékhelyiséghez.

Örvendtek, hogy egyáltalán van hol aludniuk – kapja Dąbrowski felesége, amikor más lakás kiutalását kéri.

Újságosbódében

Dąbrowski parancsnok némi pénz keres magyar folyóiratokból való fordítással, filcpapucsot varr, délutánonként pedig a Podwale utcai standon segít feleségének. Kétszer jár tudószanatóriumban; a második kuráció után megtudja, hogy immár a standon sem dolgozhat, mert... nem tud idegen nyelveket.

Hogyhogya nem tudott volna magyarul, ha Budapesten született és egész gyermekkorát ott töltötte? Vagy németül, ha egyszer Bécsben végezte a gimnáziumot? Ezeket a tények nem számítottak – emlékezik leánya, Elżbieta. – Bevonták apám pártkönyvét is. Ma már nem is tudom, hogy 1953 és 56 között hogyan éltünk túl...

1956 októbere után a Dąbrowski-család megkapja végre az álmodott két szobát, bár társbérletben, ám ezt szinte fényűzőnek érzik. Van a konyhában gáztűzhely, van víz, fürdőszoba és vécé. A parancsnokot hivatalosan rehabilitálják és hivatalnoki állást kaphat a Vegyeszeti és Hűtőipari Berendezések Központi Irodájában.

1958-ban új építésű, kiutalt lakásba költözhetnek. Az asztalon „Pionir” típusú rádió, amelyet Dąbrowski megítélt veterán nyugdíjából vehetnek meg. Így hát hallani a Lengyel Rádió Krakói Körzeti Studiójának műsorait.

Emlékmű érdemdúsabbaknak

Örök védelmi pozícióba úgy költözött, hogy tudott a „Westerplatte Védői” nevű iskoláról és cserkészcsapatról. Néhányszor találkozhatott egykori alárendeltjeivel, a „westerplattésokkal”, emlékfotókhoz állt oda, járta az iskolákat, hogy a Gdańsk öböl harcának hét napjáról beszéljen. Arról álmodott, hogy Elżbieta lányát táncra kéri az érettségi bálon, de a betegség győzött. 1962 április 24-én hunyt el.

Temetéséről hosszú tárgyalások folytak Krakó Város Tanácsával. Engedélyezték, hogy a Kiválóságok Fasorába temessék, de azt nem, hogy a temetési menet a város utcáin vonuljon. Ezernyi ember ballagott hát rövidített úton, a teherautón fekvő koporsó után. A temető kapujától Dąbrowski-„Kuba” parancsnok koporsóját egykori alárendeltjei vitték a vállukon.

Később a „Transbud” építővállalat – utolsó munkahelye – székháza elé tervezték emlékművét, ám a városi Tanács ezt megtagadta, mert „emlékmű érdemdúsabbaknak jár”. Végül emléktáblát helyeztek a krakói Ujastek utca emlékoszlopára.

„Nem hittem – olvasható visszaemlékezései utolsó lapján – hogy leányom, Elżbieta valamikor, sok év után Gałczyński versét szavalja a Westerplattéről, a mi csatánkról...”

- W telewizyjnym programie „Nie do wiary” zaryzykował Pan hipotezę, że niektóre rejony Tatr od dawna odwiedzane są przez NOL-e, czyli - rozszyfrujemy ten skrót: Nieznane Obiekty Latające. Wspomniał Pan nawet o fotografiach tych obiektów...

- W lipcu 1976 roku warszawski ufolog Kazimierz Bzowski sfotografował zupełnie przypadkowo NOL-a wiszącego nad Doliną Olcząską. Trzy lata później, w styczniu 1979 roku, funkcjonariusz milicji Antoni Szreder zobaczył i sfotografował dwa jasno świeczące obiekty, jeden niemal idealnie nad drugim, wiszące nad stacją meteorologiczną na Kasprowym Wierchu. Jeden z nich był planetą Wenus, zaś drugi był „zwykłym” UFO, Nocnym Światłem. Milicjant wykonał i oddał zwierzchnikom 36 zdjęć

planują w Emilcinie, o stawianiu pomników obiektom czy przybyszom z kosmosu. UFO to temat do wielkich badań, a nie do tanich chwytów promocyjnych...

- Nie ma w Polsce takich „wielkich” badań. Dlaczego?

- Nie ma badań, bo UFO oficjalnie nie istnieje. Skoro czegoś oficjalnie nie ma, to - zdaniem konserwatywnych uczonych i równie wstrętnych w finansowaniu sponsorów - nie powinno się tracić pieniędzy i czasu na zajmowanie się czymś nieistniejącym. Amerykanie zajmują się badaniami, Rosjanie też, chociaż - jak to oni - w sposób najbardziej tajny. I oczywiście finansują obficie badania ciekawie wszystkiego Japończycy, a ostatnio - nawet Chińczycy. Nasi uczeni wszelkie rozważania o ekspansji innej cywilizacji traktują jako przejaw złego smaku....

- A czy pan, jako ufolog, byłby na przykład, zainteresowany zainicjowanym przez „Obcych” zaproszeniem do wnętrza NOL-a i krótką wyprawą gdzieś w przestrzeń?

UFO nad Tatrami

tych obiektów, a pracując nad filmem o UFO nad Tatrami znaleźliśmy jeszcze kilku świadków tego wydarzenia.

- Czy to prawda, że panu też udało się sfotografować nieznany obiekt latający?

- W październiku 1988 roku, podczas wycieczki w Tatry, wykonałem zdjęcie najprawdopodobniej NOL-i, poruszających się po trajektorii od Nosala do Kopy Kondrackiej. Dokładniej mówiąc: NOL-e pojawiły się na klatkach filmowych dopiero po wywołaniu, bo sfotografowałem góry, nie zauważywszy obiektu...

- Mówi pan, że „najprawdopodobniej były to NOL-e”?

- Jestem przekonany, że NOL-e, ale jako wyjaśnienie alternatywne znawcy tematu podają... niedbalstwo fotografa, któremu na wywołany film, już w czasie suszenia, wylało się kilka kropli utrwalacza. Wspominam o innej ocenie i spojrzeniu na moją fotografię, żeby podkreślić, iż ufolog z pokorą powinien podchodzić do każdego wydarzenia oraz nie ukrywać wyjaśnień alternatywnych. I to nawet wówczas, gdy jest przekonany o swojej racji...

- A czy kiedykolwiek, ale bez wyjaśnień alternatywnych, widział pan nad Tatrami obiekty latające?

- We wrześniu 1973 roku, jako uczestnik wycieczki szkolnej, znalazłem się na grzbiecie Kępy, skąd wraz z 36 kolegami, wychowawcą i przewodnikiem, oglądaliśmy przepiękne widoki

Rozmowa z wiceprezesem krakowskiego Centrum Badań UFO i Zjawisk Anomalnych Robertem K. Leśniakiewiczem.

ki. Nad szczytami Granatów wszyscy dostrzegliśmy jaskrawobiałą trójkąt, najostrzejszym kątem zwrócony w dół. W dniu następnym w „Gazecie Południowej” ukazała się informacja o tym latającym obiekcie, oprócz nas zauważonym nad Tatrami przez wielu różnych ludzi. A nawet - co było największą sensacją - zaobserwowanym przez profesorów Kazimierza Kordylewskiego i Zbigniewa Dworaka z Obserwatorium Astronomicznego UJ. Analizując trójkątne wymiary „zjawiska” zwrócono uwagę na doniesienia o podobnych obiektach, widywanych na przełomie 60. i 70. lat XX wieku nad Sofią i Budapesztem. Podobny „astroslup” w 1966 roku widziałem nad Zalewem Szczecińskim, a znam też relacje o zauważeniu identycznych nad Świnoujściem w latach 1984 i 1985.

- Okazuje się więc, że nie tylko Tatry są miejscem penetracji Ziemi przez Obcych...

- Takich miejsc, jak wynika z obserwacji, jest w Polsce kilka, między innymi okolice Gniezna i Krakowa. Miejsca odwiedzane przez NOL-e mają w swoich krajach Amerykanie, Anglicy, Japończycy, Węgrzy... Nie mamy w Polsce potentu na te - w cudzysłowie mówiąc - „wizyty”, co nie oznacza, aby myśleć, jak podobno

- Nie jestem zainteresowany spotkaniem, wizytą ani wycieczką na pokładzie NOL-a, bo z tego, co wiem, ludzie wychodzą z takich spotkań może nie okaleczeni psychicznie, to za duże słowo, ale raczej z pewnym urazem. Wszyscy świadkowie, a znam wiele relacji, opowiadają o towarzyszącym im później lęku, poczuciu obcości oraz dyskomforcie. Wspominają o badaniach, którym zostali poddani, a nawet o wszczepach. Bóg wie czego, no i oczywiście bez ich zgody. Żaden szanujący się ufolog nie powinien nikomu życzyć spotkań z NOL-ami. I tylko ktoś o małej wyobraźni chciałby, bez przymusu, znaleźć się w podobnej sytuacji...

Rozmawiał :
Stanisław M. Jankowski

Inżynier Robert Konstanty Leśniakiewicz, emerytowany kapitan Straży Granicznej, należy do ścisłej czołówki polskich ufologów. Autor wielu publikacji, w tym książek oraz przekładów, poświęconych Bliskim Spotkaniom z UFO i innym tajemnicom.

A „Hihetetlen” című tévéműsorban ön megkockáztatta a feltételezést, hogy a Tatra bizonyos körzeteit már régóta látogatják az UFO-k, vagyis azonosítatlan repülő tárgyak. Még ilyen objektumokról készült fotókat is említett...

1976-ban Kazimierz Bzowski varsói ufológus véletlenül fényképezett egy UFO-t, amely az Olczyska völgy fölött lebegett. Három évvel később, 1979 januárjában Antoni Szreder rendőr látott és fényképezett le két fénylő objektumot, egyik majdnem pontosan a másik fölött, amelyek a Kasprowy Wierch meteorológiai állomása fölött lebegtek. Egyikük a Vénusz

- Meggyőződésem, hogy azok, de a szakértők alternatív magyarázatként felhózzák a fotós hanyagságát, akinek előhívott filmjére már szárítás közben rácsöppent a rögzítő. Azért említem a felvételeim másféle értékelését, hogy hangsúlyozzam, az ufológusnak alázatosan kell minden megfigyeléshez viszonyulnia és nem szabad letagadnia az alternatív magyarázatok létezését. Akkor sem, ha meg van győződve saját igazáról...

- De alternatív magyarázatok nélkül látott bármit is a Tátrában repülő tárgyakat?

- 1973 szeptemberében egy iskolai kirándulás résztvevőjeként kerültem a Kępa gerincére,

fölött és tudok beszámolókról, amelyek 1984-1985-ben Świnoujście fölötti hasonló megfigyelésekről szólnak.

- Ezek szerint nem csak a Tatra fölött vizsgálódunk a Földre látogató idegenek...

- A megfigyelések szerint több ilyen hely van Lengyelországban, például Gniezno és Krakkó környéke. UFO-k által látogatott helyek vannak Amerikában, Angliában, Japánban, Magyarországon... Lengyelországnak nincs szabadalma ezekre az - idézőjelben mondván - látogatásokra, ami nem jelenti azt, hogy, miként Emilciben tervezik, emlékművet állítsunk a világűrbeli érkező objektumoknak vagy láto-

UFO a Tátrában

Interjú Robert K. Leśniakiewicz-csel, a krakkói UFO-k és Különleges Jelenségek Kutatóközpont elnökhelyettesével

bolygó volt, másikuk pedig „közönséges” UFO, éjszakai fény. Ezekről a rendőr 36 képet készített és adott át fölötteseinek, és a filmek feldolgozása közben az esemény további tanúira bukkantunk.

- Igaz, hogy önnek is sikerült azonosítatlan repülő tárgyat fényképeznie?

- Egy tátrai kirándulás alkalmával, 1988 októberében készítettem képet feltehetően egy UFO-ról, amely a Nosaltól a Kopa Kondrackához vezető irányban haladt. Pontosabban: az UFO csak előhívás után jelent meg a filmkockákon, mert a hegyeket fényképeztem, a tárgyat észre sem vettem...

- Azt mondja, hogy ezek „feltehetően UFO-k voltak”.

ahonnan 36-an, a tanárral és a turistavezetővel együtt szemléltük a gyönyörű tájképet. A Granaty csúcsai fölött mindannyian láttuk a hegyesebbik sarkával lefelé fordult, fehérén fénylő háromszöget. Másnap a „Gazeta Południowa” hasábjain megjelent a hír erről a repülő objektumról, amelyet a Tátrában sokan megfigyeltek. Mi több - és ez volt a szenzáció - megfigyelte a Jagello Egyetem Asztronómiai Obszervatóriumából Kazimierz Kordylewski és Zbigniew Dworak professzor is. A háromszögű „jelenség” méreteit elemezve felfigyeltek hasonló objektumokról szóló híradásokra, amelyeket az 1960-70-es évek fordulóján láttak Szófia és Budapest fölött. Én hasonló gúlat láttam már 1966-ban Szczecinben a torkolat

gatóknak. Az UFO hatalmas kutatási téma és nem olcsó promóciós fagás...

- Lengyelországban miért nincsenek ilyen „hatalmas” kutatások?

- Nincs kutatás, mert UFO hivatalosan nem létezik. Ha pedig valami hivatalosan nincs, akkor - a konzervatív kutatók és a pénzügyekben önmegtartóztató szponzorok szerint - nem szabad pénzt és időt pocsékolni nem létező dolgokra. Természetesen a mindenre kíváncsi japánok és újabban a kínaiak is bőkezűen fordítanak a kutatásokra. A mi kutatóink egy idegen civilizáció terjeszkedéséről szóló minden feltételezést a rossz izlés megnyilvánulásának tartanak...

- Önt mint ufológust érdekelné, ha például az „idegenek” kezdeményeznék egy UFO-ba való belépést és rövid utazást valahol az űrben?

- Nem érdekel a találkozás, látogatás vagy kirándulás egy UFO fedélzetén, mert annyit tudok, hogy az ilyen találkozásokról az emberek, hát nem pszichésen sérülten kerülnek ki, ez erős kifejezés, de valamiféle sérüléssel. Minden tanu, márpedig sok beszámolót ismerek, később félelemlől, idegenség érzéséről és diszkomfortról beszél. Vizsgálatokról, amelyeknek őket alávetették, valamit beültettek, Isten tudja mit, de persze a beleegyezésük nélkül. Egyetlen önbecsüléssel bíró ufológusnak sem szabad azt kívánnia, hogy bárki találkozzék az UFO-kkal. És csak korlátozott képzelőerejű ember szeretne kényszer nélkül hasonló helyzetbe kerülni...

Robert Konstanty Leśniakiewicz mérnök, a Határőrség nyugalmazott századosa a lengyel ufológusok élszapatába tartozik. Számos közlemény, köztük könyvek és fordítások szerzője, amelyek az UFO-kkal való közvetlen találkozásról és más titkokról szólnak.

A KATOLIKUS TEMPLOMOKBAN DÉLBN 12.00-KOR VILÁGSZERTE MEGSZÓLALNAK A HARANGOK. EZT III. CALIXTUS PÁPA RENDELTE EL 1456. JÚNIUS 29-ÉN, AZAZ 550 ÉVE – DE MIÉRT?

A 15. század során egyre szaporodtak és erősebbé váltak a Balkán, végeredményben Közép-Európa elleni oszmán-török támadások. II. Mehmed török szultán jól szervezett, modern felszerelésű hadsereget működtetett. Ennek – az egész európai történelem számára lényeges – előzménye, hogy II. Murád szultán 1444 novemberében óriási diadalt arat a támadó magyar sereg fölött, amelyet lengyel csapatok (és kevéske nyugati szövetséges) támogattak. Ez a híres várnai csata, amelyben a lengyel-magyar király, I. Ulászló (Władysław Warneńczyk) elesik, a fővezér, Hunyadi János pedig alig menti saját életét.

Murád fia, II. Mehmed (a történetírás Hódító Mohamedként is emlegeti) alatt az oszmán-török terjeszkedés sikerrel folytatódik, végül eljön a keresztény világ számára hatalmas megrázkódtatás: a Kelet-Római Birodalom fővárosa, Bizánc (Konstantinápoly) bevételre 1453-ban.

Mondogadjuk, hogy a „keresztény” és a „mohamedán” világ küzdelme volt ez. A kérdés bonyolultabb: az oszmán-török terjeszkedés gátolta például a Távol- és Közel-Kelet, illetve Európa közötti kereskedelmet. Ugyanakkor a keresztény Európa megdöbbenésének volt érzelmi-tudati oka is: hiszen Bizánc eleste a Szentföldet tette megközelíthetetlenné, amelyért a korábbi évszázadokban oly sok háborút folytattak. (Olyan „epizódokkal”, mint a III. kereszteshadjárat, amelynek során Oroszlánszívű Richárd, az angol lovagkirály rémtetteket hajtott végre s ezt nagy ellenfele, Szaladin szultán és utódai soha nem bocsátották meg.)

Az persze már hadászati kérdés, hogy miután II. Mehmed szultán elfoglalta Bizáncot és fővárosává tette, hódításait meg is akarta védeni. Az akkor még erős Magyar Királyság veszélyt jelentett: a szultán szemével nézve északnyugati (magyar szemmel déli) határ mentén az összecsapások mindennaposok voltak. Hunyadi János, aki ekkor országkapitány – és a leggazdagabb magyar főúr – javasolja hadsereg létrehozását a déli végek védelmére, de hiába: mintha senki sem tanult volna Bizánc elestéből. Így aztán Hunyadi saját maga, saját költségén kezd kiállítani egy százezres sereget.

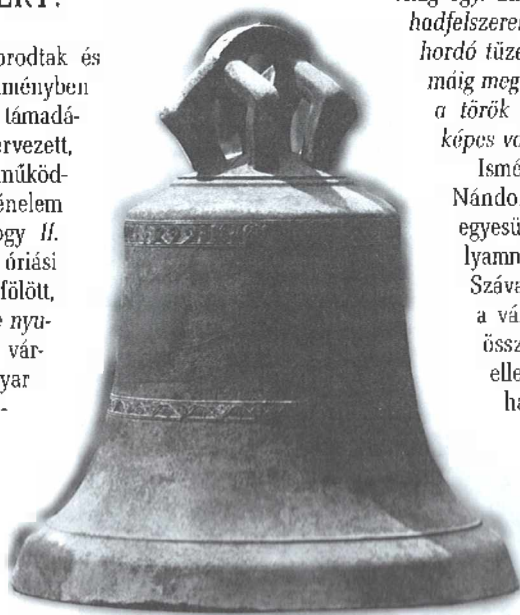
Idejében, mert az 1453-as trauma után hamarosan jött az új hír: az erőskezü szultán támadásra készül a Magyar Királyság déli védelmi vonala ellen. A csapatösszevonásokból és a hadsereg felvonulási útvonalából kiderült: a török hadjárat célja a legfontosabb déli magyar erőd, Nándorfehérvár (a mai szerb

főváros, Belgrád). Ekkor rendelte el III. Callixtus pápa, hogy az egész keresztény világban minden délből 12.00-kor harangozzanak és imádkozzanak a keresztények győzelméért.

(Említsük meg, hiszen a történelemben minden jelenidőben, együttesen történik: a megelőző évben, 1455-ben készült el Gutenberg első nyomtatott Bibliája. Az utókor gyakran elfelejti összekapcsolni a látszólag távol álló tényeket, pedig a világ egy. Említsük azt is, hogy II. Mehmed szultán hadfelszerelése például a kor legmodernebb, messzehordó tüzérségét is jelentette. Bizánc bevételénél – máig meg nem erősített, homályos adatok szerint – a török tüzérség a Boszporusz egyik oldaláról képes volt hatékonyan átlőni a város falaira.)

Ismét hadászati kérdés: miért olyan fontos Nándorfehérvár? Kevéssel a város fölött egyesült a Duna a Tiszával és igen nagy folyamra nőtt. Belgrádnál ömlik a Dunába a Száva folyó: hiszen ezért is épült ide a város, a vár. Ez tehát fontos útvonalakat és tájakat összekötő közlekedési csomópont. Aki ellenőrzése alatt tartja, az kereskedelmi és hadászati előnyt élvez (a kettő pedig igencsak összefügg). III. Callixtus 1455-ben koronázzák pápává, trónra lépésekor Európa „Bizánc-traumája” tehát friss. De ne álltassuk magunkat, a pápai igyekezet ellenére kevesen mozdulnak. Jószerivel a

Magyar Királyság sem, bár az országnagypok meghívják a híres Giovanni di Capistrano, azaz Kapisztrán János ferences prédikátort, hogy toborozzon sereget a török elleni

A HARANGSZÓ

kereszties védelmi háborúra.

1456. július 4-én megkezdődik az ostrom. Az elképesztő túlerővel szemben Nándorfehérvár félig magyar, félig szerb őrsége több mint két héten át kitart. A védelem szép emléke a szerb Dugovics Titusz legendás tette: amikor egy török harcos szinte már kitűzi a bástyára a lófarkas szultáni zászlót (s ez mindig is erkölcsi lendületet ad az ostromlóknak), a szerb kalona önmagával együtt rántja mélybe a törököt, zászlóval együtt. (Magyarországon közismert a jelenetet ábrázoló Wagner Sándor 1859-ben készült, romantikus képe.)

A közeledő ostrom hírére Hunyadi János mozgósította „magánseregét”, majd – remek stratégiát alkalmazva – Kapisztrán felkelő seregével együtt 1456. július 22-én súlyos vereséget mért II. Mehmed ostromló seregére. Nándorfehérvár, a Magyar Királyság – s ahogy akkoriban értelmezik: a keresztény világ – tehát megmenekült.

550 év után akár jelképesnek is érezhetjük, hogy a győztes Hunyadi a diadal után két héttel, a szerzetes Kapisztrán pedig három hónappal később meghal. Nándorfehérvár-Belgrád, az oly fontos erősség végül fél évszázad múlva, 1521-ben jut török kézre.

De: délből 12-kor konganak a harangok, azóta is.

Dávid Csaba

W okresie poprzedzającym i w czasie trwania święta polskiego katolicyzmu: pielgrzymki Ojca Świętego Benedykta XVI, krakowskie, zresztą wszystkie księgarnie w Polsce zalała istna lawina nowych i dawniejszych książek, płyt DVD i kaset o tematyce religijnej. Naturalnie przede wszystkim związanych z pontyfikatami Jana Pawła II i Benedykta XVI. Wiele z nich, przede wszystkim te albumowe, oprócz głębokiej treści, wyróżnia wspaniała szata graficzna.

Ja jednak pragnę zwrócić uwagę Szanownych Czytelników na niewielką i skromniejszą książkę autorstwa księdza Jarosława Cieleckiego o znamienym tytule: „W objęciach Piotra” Piotra naszych czasów: Jana Pawła II i Benedykta XVI. Przy książce, która ukazała się nakładem Wydawnictwa Jagiellonia SA w ramach wydawnictw redakcji Dziennika Polskiego, współpracowała dziennikarka z tej redakcji Barbara Rotter-

ciaż raz jeszcze pokazał się w oknie. Ty obudziłeś moją wiarę”.

Natomiast Aleksandra (raczej Ola) Bagińska z Wadowic napisała: „Szkoła Podstawowa nr 1, w której się uczę, nosi imię Jana Pawła II. Jest w niej „kącik” poświęcony Ojcu Świętemu. Po śmierci naszego Patrona postanowiliśmy wspólnie spotykać się w tym miejscu i wspólnie modlić się za niego i śpiewać różne religijne pieśni, prosząc pana Boga o łaskę jak najszybszej beatyfikacji i kanonizacji. Czynimy to do dziś i mam wielką nadzieję, że te spotkania i pamięć o Ojcu Świętym Janie Pawle II stanie się tradycją mojej szkoły. Jesteśmy przekonani i głęboko wierzymy, że tak naprawdę On nas nie opuścił i nam błogosławi z okna domu Ojca”.

Ponieważ ks. Cielecki książkę

Ks. Jarosław Cielecki

W objęciach Piotra

WYDAWNICTWO JAGIELLONIA SA

W objęciach Piotra

Książka księdza Cieleckiego

Stankiewicz, zresztą autorką części publikowanych w niej zdjęć.

Dlaczego właśnie ta książka? Ponieważ ksiądz Cielecki, urodzony w Niegowici (a więc tam, gdzie młody wikary Karol Wojtyła – zanim trafił do Krakowa – zaczynał swą kapłańską posługę) poświęca ją uміłowaniu przez obu Papieży dzieci i młodzieży, i odwołaniu do tej miłości przez owych najmłodszych członków Kościoła. W każdym z rozdziałów (Już się od nich nie uwolni; Nie jesteś sam; Nie chcę, żeby umierał; Ty obudziłeś moją wiarę; Szczęśliwe bo kochane; Ważne pytania; Chodź tutaj; Być aniołem; Radość prawdziwego ojca) obok słów autora omawiających różne wydarzenia, pielgrzymkowe i watykańskie spotkania papieskie z najmłodszymi i nieco od nich starszymi wiernymi, cytowane są wypowiedzi i listy dziecięce. I każdemu rozdziałowi towarzyszą równie wzruszające kolorowe zdjęcia.

Zacytuję tu przynajmniej trzy.

Marco Angellini z Rzymu napisał: „Papież wiele cierpiał, ale uczył nas, jak być z Bogiem, przypominał nam, byśmy chodzili do kościoła. Żebyśmy zawsze omijali drogi, które prowadzą do zła. Uczył nas zawsze czynić dobro i tego, że śmierć jest spotkaniem z Bogiem”.

Nie chciałem, żeby Cię to wszystko spotkało. Pragnąłbym jeszcze jednego: żebyś cho-

W objęciach Piotra

DZIENNIK POLSKI

dedykował Benedyktowi XVI z okazji podróży apostolskiej do Polski, zacytuję jeszcze jedno młodzieżowe wyznanie, Joanny Kozy z Krakowa. Oto jej słowa:

„Wybór Benedykta XVI przeżyłam radośnie, ponieważ poczułam do niego sympat-

nię. Połączyła nas przede wszystkim miłość do naszego Jana Pawła II. Od tego wyboru nadal oglądam niedzielną transmisję modlitwy na Anioł Pański z Watykanu. Głęboko zapadają mi słowa papieża, które kieruje do nas „Serdecznie pozdrawiam Polaków”. Moim gorącym pragnieniem jest spotkać go w Polsce i wspólnie z nim uczestniczyć w Mszy Świętej”.

Nie mogę sobie odmówić na zakończenie kilku informacji o autorze książki, która mnie wzruszyła. Otóż do Rzymu, gdzie od lat mieszka i pracuje, trafił nie z Polski ale ze Słowacji, jako kapłan pełniący swą posługę w Rożnawie. Dlatego nadal współpracuje w Rzymie ze słowackim biskupem Hnilicą. Ukończył dziennikarstwo na Uniwersytecie Świętego Krzyża Opus Dei. Studiował też nauki społeczne na Uniwersytecie św. Tomasza z Akwinu Angelicum. Napisał kilka książek dedykowanych Janowi Pawłowi II. Teraz – jak się przekonaliśmy – zaczyna drugi etap pisarstwa książkowego. Jako dziennikarz jest ks. Cielecki bardzo operatywny. Będąc dyrektorem watykańskiego serwisu informacyjnego dla telewizji „Tele Radio Padre Pio” i dla pięciu regionalnych stacji telewizyjnych Włoch współpracuje też z prasą Włoską, ale i z krakowskim „Dziennikiem Polskim”, którego jest watykańskim korespondentem. Jako dziennikarz towarzyszył niejednej papieskiej pielgrzymce. I zapewne tak będzie nadal. A owocem niewątpliwie obok korespondencji staną się też kolejne książki.

Danuta Jakubiec

Święto plonów

Zniwa kończono dożynkami, rzadziej zwanymi wyżynkiem lub okrężnym. Obchodzone były w każdym gospodarstwie, gdyż stanowiły nie tylko zakończenie pewnego cyklu prac polnych, lecz były też obrzędem, mającym zapewnić dobre plony w przyszłych latach. Zarazem były formą dziękczynienia Bogu za urodzaj, a być może również i duchom przodków, gdyż niektóre zwyczaje dożynkowe zdają się nawiązywać do uroczystości zaduszkowych.

Biedniejszego gospodarza, który po ścięciu ostatnich kłosów i postawieniu „przepiórki” wracał do domu, żona przyjmowała oblanie wodą i nieco lepszym niż zwykle jedzeniem. Zamożniejszy, u którego pracowali wynajęci robotnicy,

przyjmował od nich wieniec, lub „równiankę”, czyli niewielki snopek z kłosów i robił dla nich przyjęcie. Pracujący na polu dworskim mogli się spodziewać wyprawienia im dożynek. Zazwyczaj najlepszego kosiarza, lub też schwytanego karbowego wiązali, obarczali snopkiem i prowadzili do dworu jako „złodzieja” złapanego w zbożu. Naturalnie, pan musiał go wykupić z rąk żeńców. Na czele pochodu szły zazwyczaj najlepsze ze żniwiarek, co było prawdopodobnie pamiątką po czasach w których zbieranie zboża należało do kobiet. Młoda dziewczyna, rzadziej męzatka spośród najlep-

szych pracownic niosła wieniec (czasem tych wieńców było więcej, gdyż pozostałe też niosły małe wieńce – wszak dziedzic musiał wszystkie wykupić!).

Gdy żeńcy zbliżali się do dworu, rozlegała się najważniejsza pieśń dożynkowa, znana w różnych odmianach w całej Polsce:

*Plon niesiemy plon,
W gospodarza dom,
Aby dobrze plonowało
Po sto korcy z kopy doło*

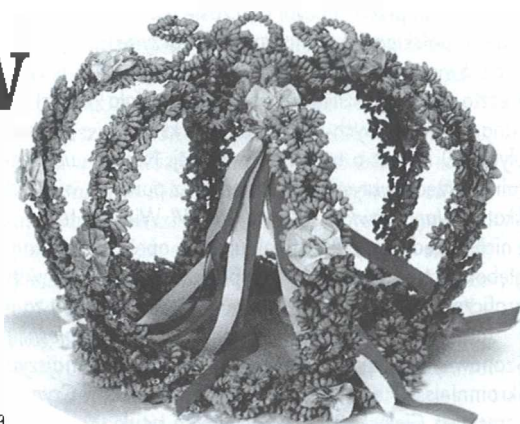
Wchodzących, a zwłaszcza przodownice obficie polewano wodą, co przypominało śmigus i miało służyć temu samemu celowi. Potem właściciel dworu odbierał wieniec od przodownicy, ofiarując jej za to zapłatę, którą zazwyczaj potem dzielili pomiędzy siebie pozostali żniwiarze.

Oddawaniu wieńca towarzyszyły różne przyspiewki, w jednych przymawiano się o poczęstunek, w innych wychwalano pana a krytykowano jego sąsiadów, często dostawało się w nich nieulubianym urzędnikom dworskim.

Po przekazaniu wieńca rozpoczynał się poczęstunek i tańce – przy czym zazwyczaj w pierwszej parze tańczył właściciel dworu z najlepszą żniwiarką, a w drugiej dziedziczka z którymś z poważniejszych gospodarzy.

Dożynki były świętem kończącym całe żniwa. Jedynie w nielicznych miejscowościach odbywały się dwukrotnie – mniejsze, zwane czasem „obżynkami” odbywały się po zbiorze oziminy, poprzedzały właściwe, po zebraniu także zboża jarego. Wśród licznych odmian zwyczajów dożynkowych w Polsce, jedynie w Wielkopolsce obok przodownicy siedł też przodownik, mający na głowie wieniec, zrobiony z wszystkich czterech zbóż – pszenicy, żyta, owsa i jęczmienia, z zawieszonym w środku czerwonym jabłkiem.

Huczne dożynki dworskie zdominowały całą obrzędowość dożynkową. W okresie międzywojennym, we wsiach w których nie było już dworów, organizacja dożynek zaczęła zajmować się organizacją młodzieży wiejskiej, a w Spale, letniej rezydencji Prezydenta Rzeczypospolitej, zaczęto organizować ogólnopolskie dożynki, na których delegacje chłopów z całej Polski wręczały wieńce Prezyden-

towi, jako Pierwszemu Gospodarzowi Kraju. W ten sposób dożynki przestały być tylko obyczajem ludowym, nabierały znaczenia politycznego. Nie było to bez znaczenia w państwie, które po 120 latach niewoli odzyskało niepodległość. Niejednokrotnie chłop dopiero w tym okresie zaczął uświadamiać sobie że jest Polakiem, a nie – jak chociażby często w tak zwanej Kongresówce – „cysarskim katolikiem”.

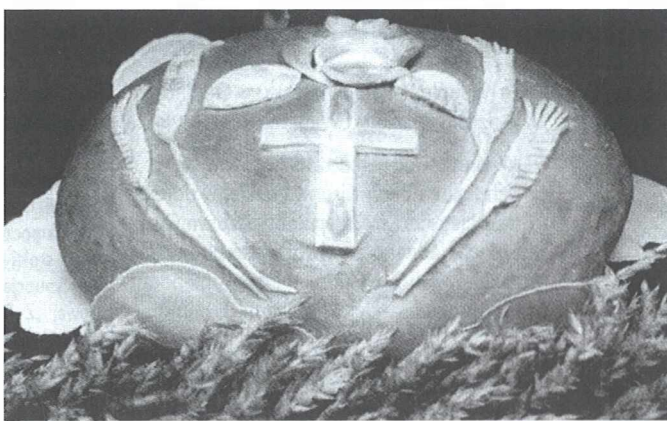
Z czasem kultową rolę dożynek zaczęto wiązać z dniem 15 sierpnia, świętem Wniebowzięcia Matki Boskiej, zwanym u nas dniem Matki Boskiej Zielnej. W tym dniu odbywa się poświęcenie ziół i kwiatów, a przede wszystkim wieńców żniwnych, lub przynajmniej małych snopków kłosów różnych zbóż. We wschodnich rejonach Polski w tym dniu też odbywa się także święcenie zwierząt gospodarskich. W połowie XIX wieku ksiądz Sarna z Wołynia pisze: *Przybyli jedni z kłosami, owocami i kwieciami, inni zwierzęta pędząc, które jakby w Noego arce różnymi rodzajami słoczone, nieraz w wianki przybrane, wstążki także, na chwilę Błogosławieństwa Świętego oczekujące.*

Poświęcone na Matkę Boską Zielną zioła są następnie troskliwie przechowywane i używane do przepędzenia burzy, gradu i do odczyniania uroku. Przede wszystkim jednak kładzie się je zmarłemu do trumny, dla ułatwienia tej ostatniej podróży. Używano je również do okadzania krów przed pierwszym wyganianiem ich na paszę. Dziś ten zwyczaj zagał, stosują go tylko w wielkiej tajemnicy nieliczni starzy gospodarze, kryjąc się przed młodszymi sąsiadami i bojąc się ich kpin. Jedyną częścią Polski, gdzie zwyczaj pasterskie są wciąż żywe są Karpaty. Tam bacia, przed wyruszeniem z owcami na redyk, okadza je poświęconymi ziołami, a następnie kropi wodą święconą, używając gałązki jedliny zamiast kropidła.

Słomę z poświęconego zboża gospodarz ułoży w kształt krzyża na zagonie po siewie, zaś nieco wykruszonego ziarna domiesza do zboża przeznaczonego na siew, niejako w ten sposób je poświęcając i przenosząc na nie całą siłę magiczną związaną z wieńcem.

Potrzeba poświęconego ziarna na siew jest tak wielka, że protestanci Mazurzy często wozili swe wieńce do najbliższego kościoła katolickiego, aby tam je poświęcić. Natomiast ewangelicy cieszyńscy obchodzą święto żniw w pierwszą niedzielę października. Odprawiane jest wtedy uroczyste nabożeństwo, podczas którego wszystkie plony rolne są składane przy ołtarzu.

Obecnie coraz częściej spotyka się

zwyczaj wykonywania wieńców przez mieszkańców poszczególnych wiosek. Wieńce te, po poświęceniu, zostawia się w kościele. Niejednokrotnie tylko swą nazwą nawiązując do wieńca, są to całe konstrukcje o tematyce religijnej lub narodowej, czasem nawet literackiej. Przy ich

tworzeniu wykorzystuje się nie tylko kłosa i ziarno, lecz również portrety, lalki, pocztówki... W niektórych parafiach przyjął się zwyczaj organizowania nie tylko procesji z wieńcami, ale nawet i konkursu na najpiękniejszy wieńiec.

Poszczególne zespoły robiące wieńce przygotowują również programy artystyczne z odpowiednim przyśpiewkami.

Najpiękniejsze wieńce długo potem pozostają w kościele parafialnym, czasem przynoszone są przez pielgrzymujących rolników na Jasną Górę, gdzie rokrocznie na wałach przed klasztorem można oglądać ich wystawę.

Janusz Kamocki

Z życia Kościoła • Z życia Kościoła • Z życia Kościoła • Z życia Kościoła • Z życia Kościoła

„Piotr zbliżył się do Jezusa i zapytał: Panie, ile razy mam przebaczyć bratowi czy aż siedem razy? Jezus mu odpowiedział: „Nie mówię ci, że aż siedem razy, lecz aż siedemdziesiąt siedem razy”. (Mt.18,21)

PRZEBACZENIE

Każdy z nas ma w sobie zranienia, ma żal do Boga do siebie albo do innych. W takiej sytuacji, musimy uczyć się przebaczać. Przebaczenie jest najpiękniejszym wyrazem miłości. Gdy nie ma przebaczenia człowiek często staje się zgorzkniały, smutny. Przebaczenie jest szansą daną człowiekowi, by mógł ukazać że jest dobry.

Bóg zwycięża w przebaczeniu. Wiele takich przykładów znajdziemy w Biblii: Dawid nie zabija Saula, przebacza mu; tak samo Józef swoim braciom; św Szczepan w momencie kamienowania nie przeklina swoich oprawców, przebacza im; Jezus do cudzołożnicy podchodzi z łagodnością, przebaczeniem (J 8, 1-11). Bóg się bardzo cieszy z każdego nawróconego grzesznika. Zdejmuje poczucie winy (1.k 15, 11-32). Wzorem dla nas może też być przebaczenie Jana Pawła II swojemu zamachowcowi.

Przebaczenie jest procesem, czasami trudnym, ale możliwym. Swoim przebaczeniem warunkujemy Boże przebaczenie. Czasami winny męczy się z tym co zrobił (Ps 51). Jest męką jeśli myślimy, że Bóg albo ktoś inny mi nie przebaczy albo sami sobie. A ON nam zawsze przebacza, dlatego my sobie też musimy przebaczać.

Z greckiego słowo „przebaczenie” oznacza: uwolnić kogoś, puścić, a z hebrajskiego: otulić płaszczem. Przebaczyć to przywrócić pierwotne miejsce jakie ten człowiek zajmował przedtem w naszych oczach. Otulić płaszczem oznacza wielką bliskość, zabezpieczenie.

Potrzebna jest decyzja, sposób na przebaczenie. Modlić się za tą osobę. Znaleźć w niej same dobre cechy.

Jesteśmy tylko ludźmi, mamy pewne ograniczenia.

Musimy je umieć przebaczać sobie i innym. Także niektóre niewłaściwe decyzje, popełnione głupoty. Pan Bóg nie żąda naszej natychmiastowej doskonałości, chce abyśmy do niej dążyli.

Ks. Leszek Kryża SChr

Wiadomości Polonijne • Wiadomości Polonijne • Wiadomości Polonijne • Wiadomości Polonijne

Co było?

W dniu 1 lipca w siedzibie przy ul. Nádor 34 w V dzielnicy Budapesztu odbyła się Nadzwyczajne Walne Zebranie, mające na celu wybór komisji rewizyjnej oraz uzupełnienie składu Organu Przedstawicielskiego Stowarzyszenia Kulturalnego im. J. Bema.

W dniach od 30 czerwca do 2 lipca w XII Światowych Spotkaniach Jászów w Jászbódogháza uczestniczył polski Zespół Pieśni i Tańca „Jaworzne”.

W dniach od 6 do 8 lipca w Budapeszcie odbywała się konferencja nauczycieli polonijnych z krajów Europy Środkowej i Południowej, a jej organizatorami byli: Europejska

Rada Wspólnot Polonijnych oraz Ogólnokrajowa Szkoła Polska na Węgrzech.

W dniach od 11 do 16 lipca na historycznych Polach Bitwy Grunwaldzkiej w dorocznym Zlocie członków Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich, jednego z najważniejszych nurtów programowych ZHP, uczestniczył komendant 513 budapeszteńskiej 513 DH im. J. Bema.

W dniu 12 lipca w Papa z udziałem miejscowego Samorządu Mniejszości Polskiej odbywał się doroczny dzień mniejszościowy.

W dniu 21 lipca w kościele pw. Najświętszej Maryi Panny patronki Węgier w XVII dz. Budapesztu przy współudziale miejscowego SMP wystąpił Polski Chór Katolicki z Lublina.

W dniu 23 lipca w budapeszteńskim Kościele Polskim odbyła się msza święta i uroczystość poświęcenia pojazdów w dniu patrona podróżnych św. Krzysztofa.

W dniu 23 lipca w DERENKU odbywał się doroczny ODPUST POLONIJNY.

W dniu 29 lipca w Érd przy współudziale tamtejszego Stowarzyszenia Węgiersko-Polskiej Przyjaźni, odbyły się uroczystości z okazji 480 rocznicy wyruszenia zjednoczonych wojsk węgierskich pod dowództwem króla Ludwika II pod Mohács.

MARII ZEMPLÉNYI wyrazi głębokiego współczucia z powodu śmierci męża ANTALA składają koleżanki i koledzy z Ogólnokrajowego Samorządu Mniejszości Polskiej

Ponowne otwarcie Muzeum

Po prawie rocznej przerwie, spowodowanej rozbudową, ponownie otwiera oficjalnie swoje budapeszteńskie podwoje Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii. Uroczystość ta odbędzie się w dniu 14 września. Zapoczątkuje ją o godz. 17 otwarcie nowej wystawy stałej „1000 lat przyjaźni polsko-węgierskiej”, a kontynuację stanowić będzie otwarcie wystawy czasowej „Z Polski rodem” członków Forum Twórców Polonijnych na Węgrzech. W wydarzeniach tych udział wezmą wysocy przedstawiciele władz Polski i Węgier, twórcy oraz inni przedstawiciele świata artystycznego, a dyrekcja Muzeum – wykorzystując łamy PW, tą drogą – serdecznie zaprasza na ową okazję również wszystkich zainteresowanych członków Polonii oraz przyjaciół Węgrów. Ważnym uzupełnieniem uroczystości otwarcia będzie powitanie tam uczestników XXVIII Sesji Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie. Obrady Sesji trwać będą przez dwa następne dni, 15 i 16 września, a wezmą w niej udział przedstawiciele ponad dwudziestu najważniejszych, w większości odkrytych historyczną patyną placówek, – takich jak Biblioteka Polska w Paryżu i Londynie, Muzeum Polskie w szwajcarskim Rapperswil, Instytut im. Piłsudskiego oraz Sikorskiego w Anglii i w USA. Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii będzie gospodarzem Sesji.

Konrad Sutarski

„...bo wszyscy Polacy, to jedna rodzina...”

Przekonał się o tym, kiedy tragicznie zmarł nasz ukochany syn GRZESIU. Chcielibyśmy serdecznie podziękować tym wszystkim, którzy oddali ostatnią przysługę naszemu synowi. Podziękowanie składamy Konsulatowi przy Ambasadzie RP, OSMP, SMP w Ujpeszcie, Stowarzyszeniu Pol. Kat. na Węgrzech pw. św. Wojciecha za wsparcie finansowe jak również rodzinom polonijnym.

Rodzina Dobrán

WAŻNE ADRESY

Szkolny Punkt Konsultacyjny
– Szkoła Polska
przy Ambasadzie RP w Budapeszcie
1025 Budapeszt, Törökvesz út 15.
Tel./Fax: 329-8306

Program radiowy:
Redakcja Polska „Magyar Rádió” RT
1800 Budapest, Brady S. 3-5
„Magazyn Polski” – emisja
w każdą niedzielę (21.30-22.00)
pr. I Kossuth (fale średnie 873 kHz)

Adres polonijnej strony internetowej:
www.poloniahu

Co będzie?

W dniu 1 września o godz. 11.00 na budapeszteńskim cmentarzu Farkasrét, w 67. rocznicę wybuchu w Polsce II wojny światowej, przy grobach wybitnych przyjaciół Polski i Polaków; dr Józsefa Antalla – seniora i płk. Zoltána Baló, spotka się miejscowa Polonia.

W dniu 2 września Ogólnokrajowa Szkoła Polska na Węgrzech i Szkolny Punkt Konsultacyjny przy Ambasadzie RP w Budapeszcie rozpoczną nowy rok szkolny.

W dniu 3 września o godz. 10.30 w Kościele Polskim w Budapeszcie rozpocznie się uroczysta msza święta (młodzieżowa) na rozpoczęcie nowego roku szkolnego.

W dniu 3 września o godz. 12.00 w budapeszteńskim Domu Polskim otwarta zostanie wystawa prac Wiesława Majki.

W dniu 8 września w Kościele Polskim w Budapeszcie o godz. 17.00 odbędzie się msza

z okazji święta narodzenia Najświętszej Maryi Panny.

W dniu 9 września (sobota) o godz. 10.00 na obiektach sportowych przy ulicy Czako w I dzielnicy Budapesztu odbędzie się tradycyjny *Polsko-Węgierski Dzień Sportu*, którego głównym organizatorem jest SMP tej dzielnicy.

W dniu 10 września o godz. 10.15 w Budapeszcie zbierze się OSMP.

W dniu 14 września o godz. 17.00 wystawami: (stałą) „1000 lat przyjaźni polsko-węgierskiej” oraz (czasową) „Z Polski wyruszyłem”, nastąpi otwarcie po rozbudowie siedziby Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii.

W dniu 16 września członkowie Stowarzyszenia im. J. Bema wyjadą do Vámosmikola.

W dniu 16 września w święto Podwyższenia Krzyża Świętego, wierni z naszej polskiej parafii zwyczajowo już wyruszą z pielgrzymką na budapeszteńską Górę Kalwarię.

W dniu 17 września o godz. 10.30 w budapeszteńskim Kościele Polskim w 67. rocz-

nicę napaści Rosji na Polskę, rozpocznie się Msza Święta za Ojczyznę.

W dniu 17 września o godz. 12.00 w Domu Polskim wystąpi Chór z Krakowa.

W dniach od 23 do 30 września wierni z naszej polskiej parafii wyruszą z pielgrzymką do grobu Jana Pawła II w Rzymie.

W dniu 26 września w Centrum Kultury „Aranytíz” w V dzielnicy Budapesztu z inicjatywy tamtejszego SMP otwarta zostanie wystawa pt. „Rok 1956 w malarstwie Piotra Serebiuka”. (b.)

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zmiany dokonane w powyższych programach przez ich bezpośrednich organizatorów.

Zapisy do Ogólnokrajowej Szkoły Polskiej na Węgrzech (do wszystkich klas) trwają do 15 września.

Ogólnokrajowa Szkoła Polska na Węgrzech
1102 Budapeszt, Állomás u. 10.,
tel./fax: 261-2748

A Polonia híreiből • A Polonia híreiből • A Polonia híreiből • A Polonia híreiből

Mi történt?

► Július 1-én a Bem J. LKE Bp. V. ker. Nádor u. 34. alatti székhelyén rendkívüli közgyűlést tartott az egyesület, amelynek célja az ellenőrző bizottság megválasztása és a képviselői szerv létszámának a kiegészítése volt.

► A június 30 - július 2. között Jászboldogházán megtartott XII. Jász Világtalálkózón részt vett a lengyel „Jaworzne” Ének- és Táncegyüttes is.

A Múzeum ismételt megnyitása

Az átépítés miatti, közel egyéves szünet után, ismételen, hivatalosan megnyitja kapuit a budapesti Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára. Ez az ünnepség az idén szeptember 14-én, 17 órakor a „Lengyel-magyar barátság 1000 éve” új állandó kiállítással kezdődik, majd ezt követi a Magyarországi Lengyel Alkotói Fórum tagjainak „Lengyelországból indultam” című időszaki kiállítása. Ezen az eseményen Lengyelország és Magyarország magas rangú képviselői, alkotói, ill. a művészvilág egyéb képviselői vesznek részt, s a Múzeum igazgatósága - kihasználva a PW lehetőséget, ez úton - szeretettel meghívja erre az alkalomra a lengyelség minden érdeklődő tagját, valamint magyar barátját.

A megnyitó ünnepség fontos része lesz a Külhoni Lengyel Múzeumok, Levéltárak és Könyvtárak Állandó Konferenciájának XXVIII. ülése résztvevőinek üdvözlése. A tanácskozás a következő két napon, szeptember 15-16-án lesz, amelyre a legfontosabb több mint húsz, többségében nyit, történelmi patinájú hely képviselői vesznek részt - olyanok, mint a párizsi és londoni Lengyel Könyvtár, a svájci Rapperswilben lévő Lengyel Múzeum, a Pilsudski ill. Sikorski Intézetek Angliából és az Egyesült Államokból. A Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára lesz az ülés gazdája. **Sutarski Konrád**

► Július 6-8. között konferenciát tartottak Budapesten a közép- és dél-európai országok lengyel tanárai részére. A rendezvényt a Polónia-közösségek Európai Tanácsa és a magyarországi Országos Lengyel Nyelvoktató Iskola szervezte.

► Július 9-én a Stary Sącz melletti Marcinkowice helységben emléktáblát avattak, amely azt az eseményt örökítette meg, hogy 1956. őszén magyar gyermekeket fogadtak a községben; ez egyúttal köszönetnyilvánítás is a helyi társadalom részére. Az ünnepség rangját fokozta, hogy a tarnowi egyházmegye püspöke szentmisét celebrált ebből az alkalmából. Az esemény kezdeményezője a keszthelyi Goldmark Károly Kulturális Központ volt.

► Július 11-16. között a történelmi grunwaldi csatamezőn - a Lengyel Cserkészszövetség egyik legfontosabb programjaként - megtartották évenkénti találkozójukat a Grunwaldi Cserkészcsapatok Közösségének a tagszer-

vezetei. A találkozón részt vett a budapesti 513. sz. Bem J. cserkészcsapat parancsnoka.

► Július 12-én Pápán, a helyi LKÖ részvételével megtartották az ez évi kisebbségi napot.

► Július 29-én Budapest XVII. kerületében, a Magyarok Nagyasszonya templomban, a helyi LKÖ társszervezésében fellépett a Lublinból érkezett Lengyel Katolikus Kórus.

► Július 23-án, Szent Kristófnak, az utazók védőszentjének a napján a budapesti Lengyel Templomban szentmisét tartottak, és megszentelték a járműveket.

► Július 23-án rendezték meg DERENKEN a Polónia hagyományos évenkénti búcsúját.

► Július 29-én Érden - a helyi Magyar Lengyel Baráti Egyesület részvételével - ünnepséggel emlékeztek meg arról, hogy 480 évvel ezelőtt ezen a napon indultak meg az egyesült magyar csapatok II. Lajos királyunk vezetésével Mohács alá.

Dzień 8 lipca 2006 roku. Ślub *Kingi Ráth* i *David* *Várszegi* w Kościele Polskim na Kőbányi. *Kinga Ráth*, córka Polki i Węgry, skończyła w Polsce psychologię;

Dávid Várszegi, Węgier, również studiował w Polsce. Oboje tam mieszkają i pracują, ale za rok wracają na Węgry.

Mi várható?

► Szeptember 1-én, a II. világháború lengyelországi kitörésének 67. évfordulóján, 11.00 órakor a Farkasréti temetőben, id. *Antall József*nek és *Baló Zoltán* ezredesnek, a lengyelek és Lengyelország kiemelkedő barátainak a sírjánál találkozik a helyi lengyelség.

► Szeptember 2-án az Országos Lengyel Nyelvoktató Iskola és a LK Budapesti Nagykövetsége mellett működő iskolai konzultációs pont megkezdí az új tanévet.

► Szeptember 3-án 10.30 órakor a budapesti Lengyel Templomban ünnepélyes ifjúsági szentmisét celebrálnak az új tanév megkezdésére.

► Szeptember 3-án 12.00 órakor a budapesti Lengyel Házban megnyílik a *Wiesław Majka* műveiből rendezett kiállítás.

► Szeptember 8-án 17.00 órakor a budapesti

Lengyel Templomban szentmisét tartanak Szűz Mária születésnapján.

► Szeptember 9-én 10.00 órakor, a Bp. I. ker. Czako utcai sportközpontban rendezik meg a hagyományos lengyel-magyar sportnapot, amelynek fő szervezője az I. kerületi LKÖ.

► Szeptember 10-én 10.15 órai kezdettel ülést tart Budapesten az OLKÖ testülete.

► Szeptember 14-én 17.00 órakor a „Lengyel-magyar barátság 1000 éve” állandó és az „Elindultam Lengyelországból” időszaki kiállításokkal nyílik meg átépítése után a Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára székhelye.

► Szeptember 16-án a Bem J. LKE tagjai látogatást tesznek Vámosmikolán.

► Szeptember 16-án, a kereszt felmogatása ünnepén plébániánk hívói hagyományosan zárandókútra indulnak a budai Kálvária-hegyre.

► Szeptember 17-én, a Szovjetunió lengyelországi támadásának a 67. évfordulóján a budapesti Lengyel Templomban 10.30 órakor szentmisét celebrálnak a lengyel haza szándékára.

► Szeptember 17-én 12.00 órakor a Lengyel Házban egy krakkói kórus lép fel.

► Szeptember 23-30. között plébániánk hívói zárandókútra utaznak Rómába, II. János Pál sírházhoz.

► Szeptember 26-án, a Budapest V. ker. Aranytíz Művelődési Központban a helyi LKÖ kezdeményezésére megnyílik az „1956. év *Piotr Serediuk festészetében*” című kiállítás.

Ford.: SZL

Figyelem: a fenti programokban bekövetkező változásokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Zielona szkoła w Myślenicach

Wśród 17 maja o godzinie 15.45 autokar wraz z uczniami uczęszczającymi do Szkoły Polskiej przy Ambasadzie RP w Budapeszcie wyruszył w długą drogę. Od kilku dni niecierpliwie czekaliśmy na tę chwilę. Wszyscy cieszyliśmy się, że jedziemy na zieloną szkołę do Polski, do Myślenic. Droga była daleka, ale minęła dość szybko.

Kiedy dotarliśmy na miejsce pani Beata rozdała kluczyki do pokoi i zapisała kto z kim będzie mieszkać. Ponieważ już było około północy wszyscy się prędko wypakowali i poszli spać. To znaczy prawie wszyscy, bo nie wszyscy zasnęli od razu. W niektórych pokojach do późnych godzin słychać było jeszcze rozmowy.

Codziennie nas budzono rano między godziną 7 a 9, następnie jedliśmy śniadanie, a potem były różne programy. W ciągu tych dni zwiedziliśmy Myślenice, Ojców i jaskinię Łokietka w Ojcowskim Parku Krajobrazowym, Kraków, Wieliczkę... Oprócz tego byliśmy na basenie w Aquaparku, na pikniku, na festynie, na wyciągu krzesłowym i oczywiście braliśmy udział w lekcjach, na zajęciach szkolnych w myślenickich szkołach. W tamtejszych szkołach panowała miła atmosfera.

Poznałam tam wiele nowych koleżanek i mam nadzieję, że będziemy ze sobą korespondować. Póki co utrzymuję z nimi kontakt telefoniczny, e-mailowy i skype-owy.

Myślę, że wszyscy byli bardzo zadowoleni z wycieczki do Polski. Po powrocie do domu opowiadałam, jak fajnie było w Polsce.

Ciekawostka o nazwie miejscowości Myślenice: nazwa Myślenice jest skonstruowana z trzech słów: „myśle”, „nic”, „e”. Według legendy król polował na terenie dzisiejszych Myślenic (wtedy jeszcze nie miały nazwy). Ponieważ król zawsze upolował jakąś zwierzynę

na tym terytorium, zwołał swoich posłów, aby wymyślili nazwę dla tej miejscowości. Kiedy król ich zapytał, czy już coś wymyślili, pierwszy poseł odparł „myśle”, drugi, że nie wymyślił „nic”, a trzeci powiedział, tylko „e”.

Tak więc te trzy „odpowiedzi” się „skleiły” i tamtejsza miejscowość od tamtej pory nosi nazwę MYŚLENICE.

Alžběta Szymanowska
uczenica VI klasy

Alapvetően társadalompolitikai-kulturális lapunk, a PW ritkán foglalkozik sporttal s valójában én sem a sportról szeretnék szólni. Bár igaz, a nemrég lezajlott budapesti, Margit-szigeti Úszó Európa-bajnokság késztet írásra.

életében, amelyek fejezték a világot.) Az úszónő végül legyőzte önmagát és mintegy öccsének ajánlva... nagyszerűen versenyzett s a világ neki köszönhetően néhányszor meghallgathatta a magyar uszodában a lengyel himnusz.

En úgy láttam az arcáról készült közeli képeken, hogy azokban a pillanatokban a lány valamiképpen igencsak másutt járt: Európa-

attól lett „méltó” az esemény, hogy EB... Hanem résztvevők és közönség viselkedésétől. De: ha egy magyar úszó győzelme esetén a lelátó lengyel zászlói is lengtek? – Lengyel-magyar barátság... (családon belül marad). Ha lengyel győzelemnél, ahol a magyar versenyző lemaradt, a magyar zászlók is lengtek? Ugyanúgy: magyar-lengyel barátság, családi ügy... Am ha a lemaradt magyar versenyzőnek a nála jobb teljesítményű német mondta azt: „Hogy téged mennyire szeretnek!”... udvarias gesztus?

Nem! Minden győzelemnél minden zászló lengett és minden himnusz elhangzásakor minden nemzet ünnepelt. Akkor is, amikor valamelyik szín szurkolóinak a futam „családást” okozott. Számomra ilyenkor kiderül, hogy lehetne mindez egy „nagy családon belül” kérdés, egy álmodott, európai álom.

És lehet, hogy egy kicsit a lengyel úszóbajnok, *Otylia Jędrzejczak* öccse, *Szymon* is hozzájárult ehhez az egészhez – valamelyik dimenzióból?

(Budapest, 2006. 08. 06.)

dcsc

Szymon és az EB

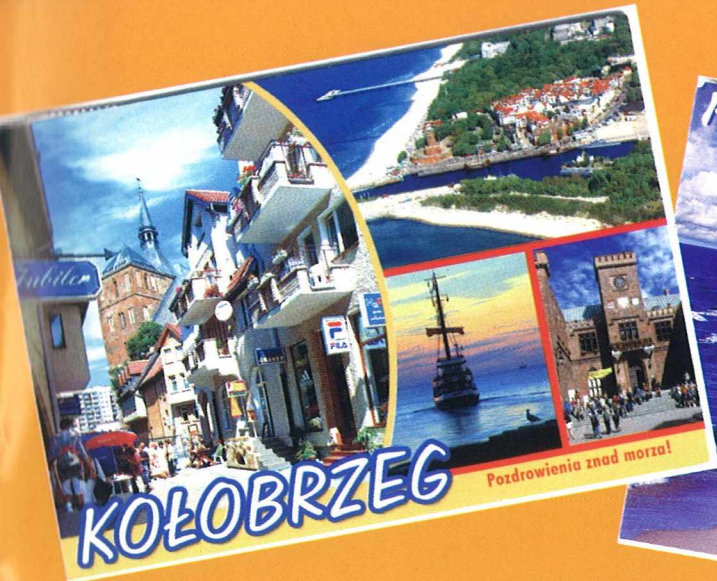
A négy, általunk, mindennapi emberek által érzékelt dimenzióban (szélesség+mélység+magasság+idő) néha megérinti az embert a többi, a mindennapokban számunkra érzékelhetetlen dimenziók szele.

Korábban nem tudtam, hogy a nagyszerű lengyel úszónő, *Otylia Jędrzejczak* úgy szenvedett autóbalesetet, hogy abban öccse, *Szymon* el is hunyt. Hogy ezek után a lány azt sem tudta, hová legyen? – az már tökéletesen érthető. (Vannak események az ember

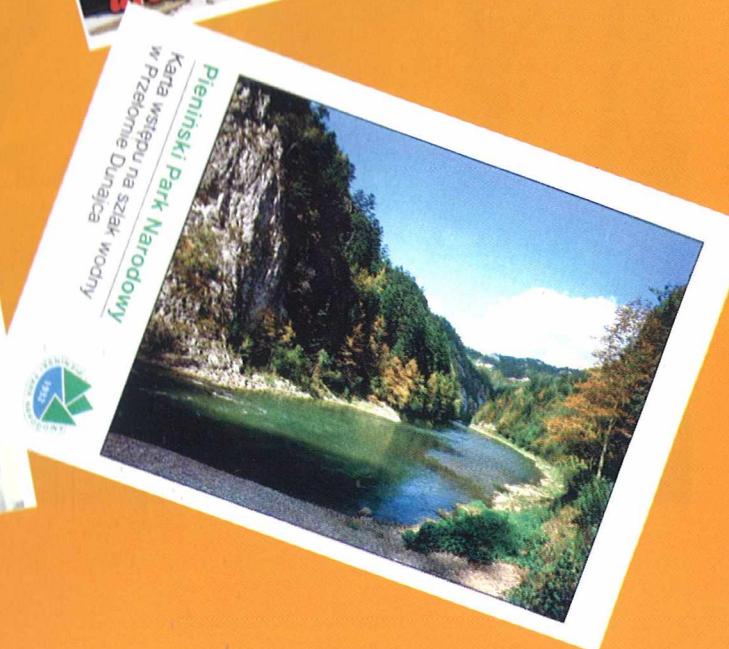
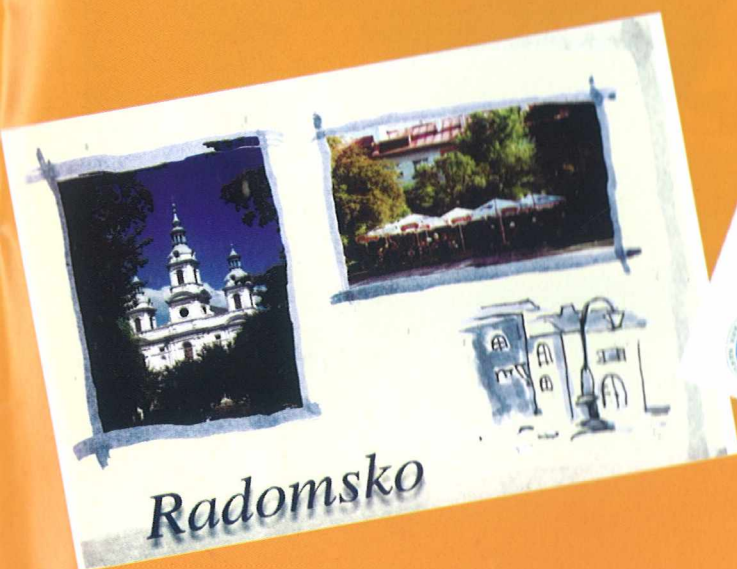
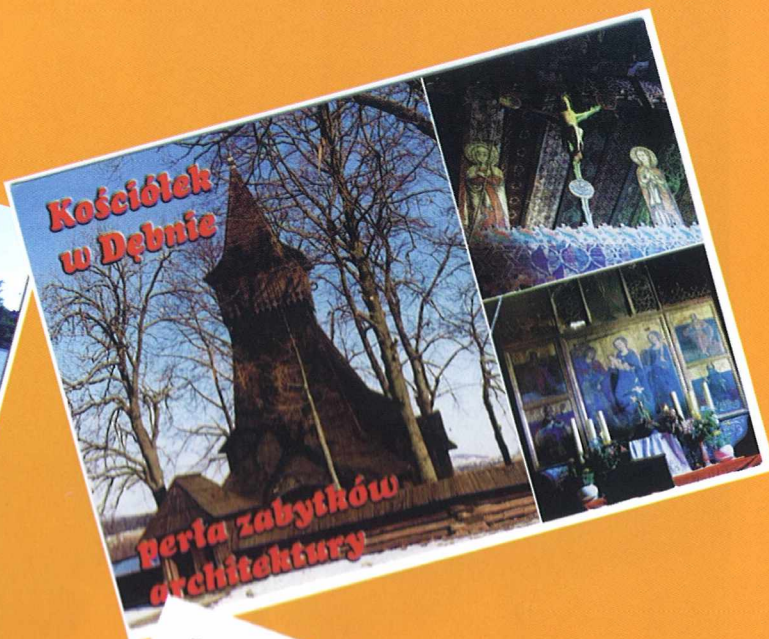
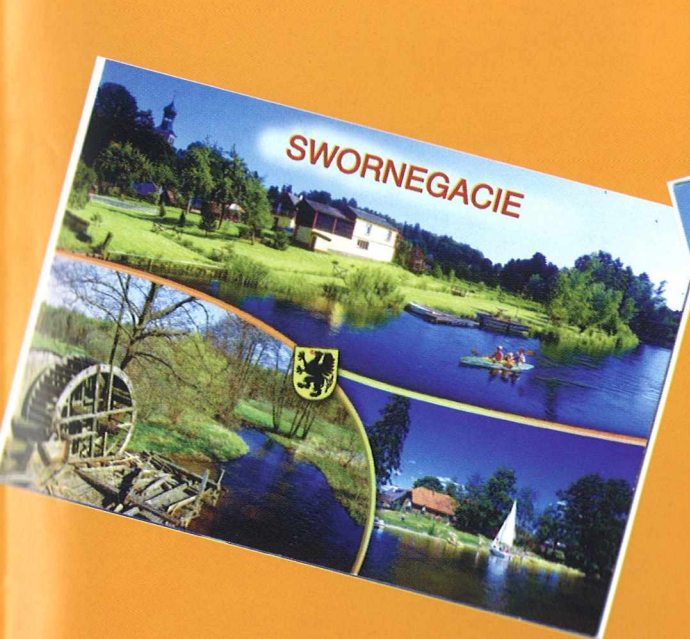
bajnokságon, úszáson, stadionon, ünneplésen és himnuszon messze túl...

Nem találgatok. Nem szabad s nem kell: a világmindenség további dimenzióival történő pillanatnyi találkozás mindenki tisztelni való magánügye.

Nem is kellene erről több szót ejteni, ha az egész eseménysort nem körítené egy közép-európai viszonyaink között igenis, említeni, ünnepelni való korszorú: méltó sportesemény méltó közönsége méltóan viselkedik. S nem

WAKACYJNE KARTKI Z POLSKI

(fot. B. Szadai)